

SLOVENSKI UČITELJ

1914

VERI

OMIKI

UZGOJI

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV

ŠTEV. 7. in 8. LETNIK XV.

TISKA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
† Nadvojvoda Franc Ferdinand	137
Mladim tovarišem in tovarišicam — ob razpotju. (Adolf Sadar)	138
Za mladino. (F. Fabinc)	140
Pot do idealnega katekizma. (A. Čadež)	147
Me smo še tudi tu. (Marica Bulc)	151
Nabožno petje v šolo. (J. Grad)	152
Čas pred poukom. (Kristina Berthold)	157
Pravilen sedmerokotnik. (—a—)	158
Učiteljske zasebne prošnje. (J. Jeglič)	161
Iz dušeslovja otroških let. (Fort. Lužar)	166
Pesmica Schilleŕjevi smrti. (—ž.)	170
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	171
Katehetske beležke	172
Zgledi	175
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	176
Naša zborovanja	178
Vzgoja	179
Raznoterosti	181
Slovstvo in glasba	184
Razno. (Na ovitku.)	

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krome. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 kron; naročniki-člani »Društva slovenskih katehetov« plačajo tudi 5 kron; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasiło slovenskih krščanskih učiteljskih
===== in katehetskih društev. =====

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XV.

V Ljubljani, 15. julija 1914.

Štev. 7. in 8.

† Nadvojvoda Franc Ferdinand.

Na predvečer praznika sv. Petra in Pavla je pretresla avstrijske in tudi druge evropske prebivalce prežalostna vest, da je v Sarajevem padel pod morilnim orožjem brezvestnega in nečloveškega srbskega mladiča — dijaka Principa naš ljubljeneč, avstrijski prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand d'Este. Sveta jeza, neutolažljiva žalost in nepopisno ogorčenje se pojavlja še vedno povsod, kjer bijejo zvesta avstrijska srca, nad črnim činom izgubljenega dijaka, ki je končal v zblazneli besnosti ljubljence avstrijskih, osobito slovanskih narodov, in ki ni prizanesel niti preblagi in plemeniti soprogi, vojvodinji Hohenberg. Ostudno sovraštvo je bilo, ki je zadelo Franca Ferdinanda: Sovraštvo proti Avstriji, sovraštvo proti njemu, ki je hotel urediti jugoslovansko vprašanje, sovraštvo proti njemu, ki je živel kot najvzornejši in najzgodnejši katoličan, ki je povsod nastopal kot branitelj katoliških načel.

Slovensko katoliško učiteljstvo zre ob prerani rakvi ljubljenečega prestolonaslednika, zagovornika katoliškega šolstva in verstvene vzgoje, polno srčnega sočutja v iskreni vdanosti in zvestobi — na sivolasega nositelja krone, ter združuje svoje molitve za večni mir in pokoj rajnega prestolonaslednika in njegove blagomile soproge, za srečo Avstrije, pa tudi za zdravje presvetlega cesarja, ki mu je nemila usoda naprtila že toliko težkih bremen. Dal Bog, da bi mogel junaško prenesti tudi ta ne najrahlejši udarec!

Slovensko katoliško učiteljstvo hoče maščevati umor rajnega prestolonaslednika s podvojenim delom na vzgojnem polju. Pospešiti in poglobiti hočemo versko vzgojo ter z besedo in dejanjem zastavljati pot svobodomiselnemu rvanju. Slovensko mladino hočemo in moramo obvarovati strupenih vplivov brezvestnih zapeljivcev. V tem podvojenem delu bodi naša osveta!

Bog ohrani, Bog obvaruj domovino in vladarja!

Adolf Sadar:

Mladim tovarišem in tovarišicam — ob razpotju.

Približal se je čas, ko se Vam je posloviti od šolskih klopi; v kratkem boste sami zasedli — kateder pred nežno mladino. Nastopiti Vam bo težavno službo ljudskega učitelja. Sprejmite torej od starega tovariša, ki je že skoro osivel v tej službi, sledeče blagohotno opozorilo na pot.

Kakor Heraklej ste tudi Vi na razpotju v življenje. Ena pot ravna in gladka, druga strma in trnjeva; na prvi lahkomiselna družčina in zabava, na drugi delo in trud. Z laskavo priliznjenostjo Vas bodo morda v kakem trgu ali večjem kraju vabili razni ponosni »odličnjaki« v svojo sredo; s paznim očesom pa bodo zasledovali Vaše korake zgledni možje iz ljudstva, češ, Bog ve, ali jo krene mladi učitelj, mlada gospodična, med »škrice« ali se bo sprijaznil z nami.

Ne bom Vas svaril in rotil, da se ogibljete prve poti, saj gotovo že sami veste, kam privede človeka; kdor krene nanjo, začne zanemarjati svojo nadaljnjo izobrazbo, zlasti pa svojo dolžnost, zleze kaj hitro v dolgove, ki se iz njih ne more več izkupati. Kar je pa najhujše: od-tuji se ljudstvu in ne zasluži pravzaprav več imena **ljudski** učitelj. Od Vas, ki se niste dali otrovati od kužnega svobodomiselstva, ki ste utrjeni v katoliških načelih in sami praktični katoličani, zagotovo upam in trdno pričakujem, da ostanete na pravi poti. Ne brigajte se za mameče fraze poštenemu učiteljstvu nasprotnih slojev; ne strašite se ne truda, ne dela, saj le delo za pravi blagor naše mladine vodi v ljudska srca — v srca našega milega naroda.

Ako sem rekel, da naše ljudstvo vsakega učiteljskega novinca iz-početka gleda in motri nekako nezaupno, Vam s tem ne maram jemati poguma, še manj pa tožiti naše pošteno ljudstvo.

Nezaupnosti so krivi tisti učitelji, ki nastopajo v našem vernemu ljudstvu nasprotnem duhu. Kakor hitro pa boste pokazali, da hočete živeti in delati z ljudstvom, se Vas bo oklenilo z vsem srcem in z vso iskrenostjo. Začetno nezaupanje se bo spremenilo v spoštovanje in ljubezen.

Ne bom na dolgo in široko opisoval, kako si pridobiti zaupanje, ampak le nekaj migljajev hočem podati. Najprej si morate pridobiti srca mladine. Ne pozabite, da je učitelj(-ica) tudi vzgojitelj(-ica) ne le mladine, ampak tudi ljudstva. Ne misli, da si že dovolj storil, če si presedel svojih pet ur v šolski sobi in po vseh mogočih metodah vtepal razne vednosti v otroške možgane; tudi zunaj šole po celem šolskem okolišču naj sega tvoj delokrog. O vzgoji v šoli ste se učili že v pedagogiki, ki jo morate sedaj ob maturi vsaj v teoriji znati. Le nekaj Vas tu prosim: Ne pustite revežev, ki so duševno in morda tudi telesno zanemarjeni, vnemar, pečajte se kolikor mogoče tudi z njimi, ker nas izkušnja uči, da uprav taki najraje zajdejo na kriva pota. Brigajte se pa za otroke tudi zunaj šole. Kmetiški otroci, ki so vedno zaposleni, niso v taki nevarnosti, kakor siromašni reveži kočarjev, delavcev i. dr.,

ki doma nimajo kaj dela in postopajo po vasi. Zbiraj otroke brez dela krog sebe, pelji jih na izprehod, igraj se z njimi ali pa vsaj pobrigaj se zanje, kaj delajo in kod hodijo. Lepo bi bilo, da bi imela vsaka šola svoje igrišče in zavetišče za take otroke. Deluj v tem zmislu in rešil boš marsikatero dušo gotove pogube. Z vsemi otroki bodi prijazen in se zanimaj za njih domače razmere, ker le tako moreš pravilno z njimi ravnati in spoznati, kje je treba v vzgojnem oziru še kaj storiti. Dobiš si pa na ta način zaupanje in ljubezen ne le pri otrocih, ampak tudi po njih pri starših. Priporočati je zlasti, da se karmoč zanimate tudi za drugo mladino, ki je že zapustila šolo; priklenite jo nase; prilike bo dosti.

Večer je. Na vasi stoje v krogu fantje in prepevajo, ne sicer po notah in tudi ne bogve kako priporočljivih pesmi ne. Stopi med nje, povabi jih prijazno na dom in reci, da jih hočeš naučiti lepe pesmi pravilno peti. Z veseljem bodo prišli in kmalu boš imel lep zbor, ki ga bo vse v vasi rado poslušalo. S tem si pa obenem zagotoviš krog dobrih prijateljev. Radi Te bodo poslušali, če jim razložiš, da ni vse samo lepa pesem, da je treba mlademu človeku tudi druge izobrazbe in da se je treba v to svrhu združiti v društvo. Lahko ti bo potem osnovati na ta način izobraževalno društvo, kjer se zbirajo vsi dobromisleči zvečer pri igrah, petju, čitanju in pri zdravi zabavi, mesto da bi, kakor prej, ponočevali in popivali. Fantje zbrani pri pošteni igri ali zabavi v krogu svojih najboljših prijateljev: župnika in učitelja, dekleta skupno z učiteljico pri enakem razvedrilu ali predavanju, otroci pa na igrišču ali pri telovadbi pod nadzorstvom mladega učitelja ali pa kakega fanta, ki si ga za to usposobil — ali ni to vzorno in idilično življenje?! Veselje sije staršem iz oči, ko vse to gledajo in opazujejo; lahko hvalijo Boga, da jim je poslal tako učiteljstvo.

Z vztrajnim delom med ljudstvom bo rastla tudi tvoja veljava; pridobil si boš zaupanje mož, ki bodo radi iskali sveta pri tebi v raznih težnjah. Potolaži jih in pouči jih, kako si lahko pomagajo z združenimi močmi. Svetuj jim, naj ustanavljajo gospodarske zadruge in hranilnice in sploh kar vidiš, da je pač potrebno. To je pot, po kateri hodi krščansko misleči in delujoči učitelj in ki jo hočete tudi Vi nastopiti.

Slednjič ne pozabite na geslo: »V edinosti je moč«. Sam človek ne zmore vsega, treba je, da ima kako zaslombo in koga, da ga bodri in tolaži. Krščanski učitelji(-ice) imamo to zaslombo v naši dični organizaciji, v »Slomškovi zvezi«, katere namen je v prvi vrsti širiti krščansko vzgojo, dalje pa tudi pospeševati naše gnotne koristi. Vabim tudi Vas, da pridete v našo sredo, ko nastopite težavno službo ljudskega učitelja.

Z Bogom! Srečno pot! Na svidenje v naši zvezi!

F. Fabinc:

Za mladino.

Živimo v dobi najmrzlejšega materializma in potenciranega egoizma, v dobi, ko se največji idealist upravičeno boji, da se mu podere duševno ravnotežje pod pezo vnanje brezobzirnosti. Pa prav v tej dobi vidimo, da prihaja močan tok z novim življenjem, ki naj človeštvu vrne njegove idealne vrednote. Zdi se, kakor da bi človeška družba iz spontanega nagona samoobrambe zahrepenela po regeneraciji. Zato ta velika skrb za mladino, podlago bodoče družbe. Nikdar in nikoli se ni še toliko pisalo in tudi delalo za vzgojo mladine — kakor danes. Sedanjost ne nudi preveč tolažbe; vesela naj bi bila vsaj bodočnost. Vsa žalostna razdvojenost človeške družbe pa se najbolje zrcali v dvojni morali, ki jo zavzema v vzgojnih vprašanjih. Tu klic po varstvu mladine pred pohujšanjem ulice in javnosti, tam pa popustljivost in celo dobrohotnost napram najhujši javni demoralizaciji... Priznati moramo, da je mnogo mož, ki se nesebično in z idealno vnemo trudijo, da bi pokazali mladini pravo pot. Omenjam samo Foersterja, ki vrši danes pravo apostolsko delo med izobraženstvom ter res neustrašeno kliče nazaj k idealom krščanstva. Da se pojavlja prav v sedanji dobi tako izrazito nagibanje družbe h krščanstvu, je vzrok ta strahovita hladnost in mrzlota družbe s svojim verskim indiferentizmom ali celo ateizmom, ki pušča v družbi le — praznoto...

Vodilni moške v državi so danes stopili na čelo gibanja, ki naj pokaže mladini pravo pot. V vseh kulturnih državah se danes govori in piše o državljanski vzgoji. Nove razmere so rodile nove zahteve in velika skrb državljanov je, kako naj se posameznik zopet navduši za skupno delo, za skupni blagor, da bo interes celote stal nad koristjo posameznika. Niti čuditi se ni, da se je to mogočno gibanje za regeneracijo mladine porodilo ravno v deželi dolarja, kjer je nevarnost največja, da poedinec v pöhlepu po bogastvu in nasladi pozabi vse drugo. To je en vzrok, da se je povečala skrb za šolsko kakor tudi za šoli odraslo mladino. Po drugi strani pa je ekstremna intelektualistična smer našega šolstva zbudila živahno zanimanje za večje negovanje telesne vzgoje mladine kot protitež enostranskega intelektualizma.

To mogočno gibanje v prid mlade generacije valuje danes po vseh kulturnih državah in naravno je, da tudi pri nas ni moglo izostati. Naša najvišja naučna uprava je pričela prirejati tečajje za izobrazbo učiteljev v oskrbi in varstvu mladine. Prvi tečaj se je vršil leta 1913. na Dunaju, letos pa je priredilo naučno ministrstvo dva istočasno se vršeca tečaja na Dunaju in v Gradcu. Najvišji krogi slede temu gibanju z veliko pozornostjo, drugače bi ne žrtvovali toliko truda in sredstev, ki jih zahteva prireditelj teh tečajev. Iz cele južne Avstrije je bilo 50 udeležnikov. S Kranjske nas je bilo 5, in sicer poleg mene še tov. Bajc iz št. Vida, Cepuder, Drašček in Jeglič. Mimogrede naj omenim,

da smo dobili najboljše vtise o Gradcu, njega prebivalstvu in učiteljstvu, kar nam gotovo ostane v trajnem spominu.

Nikakor nimam namena, da bi tu podajal vsebino raznih govorov, ki so jih imeli najrazličnejši govorniki; podati hočem le pregled onih naprav, ki dokazujejo, da sega danes delokrog učitelja in šolske uprave osobito v mestu daleč preko šolskega praga in objema že tudi mladino, ki je zapustila šolo. Vse to se more pokazati seveda le v kraju, ki ima visoko razvito šolstvo. Gradec spada danes glede šolstva med prva mesta v Avstriji in je vprašanje, če ni že prehitel Dunaja. Zdi se mi vredno, da omenim tu moža, ki je takorekoč ustvaril razne naprave pri graškem šolstvu. Na čelu mestnega šolskega urada stoji namreč mestni nadsvetnik Linner, ki bi se dal primerjati z znanim organizatorjem monakovskega šolstva Kerschensteinerjem. S svojo izredno ljubeznijo do otrok in učiteljstva je dovedel šolstvo do res vzorne stopnje. Težko bi bilo dobiti moža, ki bi bil tako poln idealizma in gorke ljubavi do mladine. Mestna nadzornika Göri in Frettensattal sta vneta in delavna šolnika. Občudovali smo ljubeznivo in prijazno razmerje med učiteljstvom in nadzorniki!

Pa poglejmo, v kakšnem obsegu in kateri smeri se giblje danes vprašanje o vzgoji mladine. Imam v mislih mestne razmere, ker tu se najbolje rešuje vzgojni problem, kako obvarovati mladino pred nevarnostjo ulice. Kakor je bilo še pred kratkim učiteljevo delo v prvi vrsti obrnjeno na pouk, v isti meri prehaja danes na vzgojo.

Vzgojitelj mora vpoštovati mladino

1. v predšolski dobi;
2. v šoloobvezni dobi;
3. v dobi od 14.—20. leta.

V predšolski dobi se zbira mladina v otroških vrtcih in zavetiščih. Za učitelja najvažnejša je šoloobvezna doba otroka. Tu nas bodo zanimale vse naprave, ki so oživljene na šolskem polju, da vzgojno vplivajo na doraščajočo mladino. V svrhu lažjega pregleda, si razdelimo vse naprave v dva oddelka.

A. Naprave v svrhu duševne izolike mladine.

B. Naprave v svrhu telesnega pospeševanja mladine.

Stara šola je poznala samo šolskega otroka, moderna šola pa dela razliko med normalnim in abnormalnim, zdravim in bolehnim šolskim otrokom. Glavna skrb mora biti seveda posvečena normalnemu otroku, ki tvori jedro in večino. Preden navajam posamezne naprave, naj omenim, da so večinoma namenjene mladini ob prostem času, da se odvrne vpliv ulice in da se nudi mladini primerno opravilo ali razvedrilo.

A. 1. R o k o t v o r n i p o u k. Pred leti so ga morali na ljubljanskih šolah menda opustiti, danes pa drugod zopet zmagoslavno prodira v šolo. Kako živahno pa je tudi po teh delavnicah! Samo delo gotovo še ne poboljša učenca. Če pa se naslanja na njegov naгон, ustvari otroku

veselje do dela in v tem zmyslu je treba stvar razumeti. Kolike praktične vrednosti je n. pr. takozvani »Verpackungskurs«! Učenci delajo mnogo-vrstne zavoje in se vadijo v različnem odpošiljanju blaga.

2. Pripovedovanje pravljic. V tem oziru napravi mestni nadsvetnik Linner res nekaj izrednega; ni čuda, da ga mladina ljubi kakor svojega očeta. Pravljičice se pripovedujejo na podlagi slik, zlasti pa na podlagi barvastih skioptičnih slik.

3. Gojitev umetniškega čuta. V to svrhu se prirejajo posebne gledališke predstave in koncerti. Imel sem priliko biti navzoč pri koncertu na lok, ki so ga priredili dečki meščanske šole v telovadnici. Poslušalci so bili otroci.

4. Kratki in dolgi poučni izleti v šolskem in počitniškem času. Počitniških izletov pri nas ne poznamo in služijo večinoma zabavi in razvedrilu.

5. Različni tečaj. Za naše razmere najvažnejši se mi zdi kuharski in gospodinjski tečaj. Pri nas ga ima menda edino ponavljalna šola v Boh. Bistrici. V Gradcu je to nekaj vsakdanjega pri deklicah 6., 7. in 8. šolskega leta. Imenujem naj še tečaje za stenografijo, šivanje, risanje, vrtnarstvo, prepariranje cvetlic¹ in petje. Kar napravi graški učitelj Pratscher po Battkejevi metodi s svojimi pevci, je res nekaj občudovanja vrednega.

Iz navedenega je razvidno, da se razumni šolniki trudijo odpreti šolska vrata v življenje, da ne bo več španske stene med šolo in prakso.

Današnja šola je razširila svoj delokrog tudi na abnormalne otroke, ki ne morejo slediti pouku naravno razvitih otrok. Nastale so pomožne šole z razredi za slaboumne otroke, a samo take, pri katerih je upanje, da bodo napredovali. Vsaka pomožna šola ima ime kakega odličnega moža, da se ne zasramujejo otroci, ki obiskujejo tako šolo. Gradec ima n. pr. pomožno šolo, ki se imenuje »Graf Attems-Schule«. Mesto ima tri pomožne šole z 18 razredi ter v tem oziru prednjači v naši državi. Obstoji tudi nadaljevalna šola za slabo nadarjene, ker so je še bolj potrebni nego normalno razviti otroci. Kako se skrbi za slepce, gluhone in jec-ljavce, so večinoma znane stvari, zato jih ne bom ponavljal.

Človeška družba je dolžna take šole ustanovljati ne samo zato, da deluje karitativno, ampak da se brani elementov, ki ji pozneje škodujejo. Boljše so tri vzgojevalnice kakor pa ena kaznilnica.

B. Podati hočem pregled nekaterih naprav, ki so namenjene v telesni dobrobit šoloobvezne mladine, ki jo pa istočasno varujejo pred npravno propalostjo. Tu imam v mislih seveda predvsem mestne razmere, ker naši podeželski, osobito kmečki otroci — hvala Bogu — še živijo pod blagodejnim vplivom domače hiše, cerkve in šole.

¹ Cvetlice se zasujejo v morski pesek (sviž), kjer ostanejo osem do 10 dni. V stebelcu je drobna žica. Potem ostanejo cvetke skoraj neizpremenjene nekaj let v šoli in dobro služijo pri risanju.

1. **Dnevna zavetišča.** Socialne razmere v mestu in industrialnih krajih silijo danes ne samo očeta, ampak tudi mater, da gre na delo. Otroci ostanejo brez nadzorstva in njihov dom je ulica, kjer se zbirajo k igri ter tu prežive svoj prosti in mnogokrat tudi neprosti čas. Kako pa ulica vzgaja mladino, o tem pisati bi bilo odveč! Skrb, kaj bo iz te počestne mladine, je privedla mladinoljube do tega, da so začeli ustanavljati dnevna zavetišča. V zavetišču se zberejo otroci navadno ob 7. uri zjutraj in ostanejo tam — izvzemši šolski čas — do 6. ure zvečer, ko se vrnejo starši domov. Otroci dobijo tudi primerno kosilce in južino. Stroške pokrijejo šolske oblasti, dobrodelna društva, in če le mogoče, prispevajo nekaj tudi starši. Nadzorovanje te mladine sega le tako daleč, da se vzdržuje red, drugače se gibljejo otroci popolnoma prosto ter prežive čas z učenjem in igranjem. Dnevna zavetišča poznamo že tudi v Ljubljani; drugje se stori v tem oziru veliko več. V velikih mestih imajo tudi posebne sobe, kamor se hodijo revni šolski otroci gret (Kinderwärmestuben).

2. **Naprave za slabotne in bolehnne otroke.** V Gradcu mi je posebno ugajala takoimenovana gozdna šola. Nikdar ne bom pozabil prijaznega sprejema, ki so nam ga napravile učenke te šole sredi gozdne tihote. Kakor oče sredi ljubljene družine se je obračal med njimi ustanovitelj šole mestni nadsvetnik Linner . . . Šola je odprta od 1. maja do 30. septembra, in sicer na ta način, da pridejo vsake štiri tedne drugi otroci na vrsto. Prehranjevanje otroka stane povprečno 80 vin. na dan. Pouk se vrši od 9.—11. ure dopoldne. Šola ima poseben urnik in se goji posebno prirodopisje in domoznanstvo, čitanje, govorjenje in računanje na pamet. Popoldne je posvečeno igri. Razume se, da se sprejmejo v šolo le otroci, ki jih je določil šolski zdravnik vsled njihove slabotne telesne konstitucije. To je res pravi raj, ki pa je mogoč le tam, kjer delujejo tako plemeniti možje kakor je mestni nadsvetnik Linner v Gradcu. — Počitniška kolonija se je pri nas slabo obnesla. Misel je lepa, in drugod stvar tudi dobro uspeva, pri nas pa je znani »Paradiž« zadevo za dokaj časa diskreditiral, in to le vsled naravnost malomarne ureditve.

3. **Šolske kompanije** (Schülerkompagnien) so pri nas še nepoznane; imajo tudi namen, da odvrnejo šolsko mladino od pouličnega pohajkovanja. O prostem času se zbere 60—120 učencev, ki se vadijo v korakanju in prostih vajah, da pride v celo četo nekaj vojaškega duha. Dva ali trije dečki imajo tudi bobne. Potem se vrše skupni obiski skioptikona, pripovedovanja pravljic, Kasperl-gledališča, peš-izleti v okolico itd. Neko društvo vzdržuje in vodi celo četo dečkov-piskačev. Pravijo jim »Pfeiferlbuben« in igrajo prav lepe koračnice. Tu naj omenim neko prav idealno napravo, ki sem jo videl v Gradcu. To je dom mladine, ki mu pravijo »Städtisches Jugendheim«. Pred nekaj leti ponočna kavarna najnižje vrste, je danes — seveda predelana — zbirališče mladine. Katehetje in razni mladinoljubi zbirajo tu mladino o prostem času, da se ne

izgubi v poulični mlakuži. Nikdar ni dom prazen! Prirejajo se skioptične predstave, pripovedujejo pravljice, vrše se koncerti in tudi Kasperl-gledališče imajo, kateremu smo se celo učitelji iz srca smejali.

4. Skupna igrišča tudi pri nas niso nepoznana, a večinoma se zbira tu srednješolska mladina. Ali bi se pri nas ne moglo spraviti skupaj ljudskošolske mladine višjih razredov k skupnim igram, mesto da se potika in pohujšuje po neprimernih krajih? Koliko mladine bi se obvarovalo pogube! Naša Ljubljana, Šiška, Vič in Moste naravnost kličejo po varstvu mladine pred cesto in ulico...

V večjih mestih je važno za telesno vzgojo tudi plavanje, sankanje in drsanje. Stara šola je vse to učencem strogo prepovedala, danes pa stremimo za tem. Naša strogo intelektualistična šola je doživela v tem oziru res velik fiasko, paziti je le, da sedaj ne pademo v nasprotni ekstrem.

5. Posebni razredi za zanemarjeno mladino. Veliko nevarnost tvorijo po razredih zanemarjeni in nravno pokvarjeni otroci. Kljub vsem vzgojnim sredstvom je še vedno dokaj otrok, pri katerih je nevarnost, da se za vedno pogube v nenravnih nižinah. Kolikor večje je mesto, tem večja je nevarnost. Zato so razne mestne uprave ustanovile posebne razrede, kjer se taka šoloobvezna mladina poučuje, da se obvaruje pred popolnim propadom in se obenem omeji nevarnost pohujšanja še nepokvarjene mladine.

Obsirno bi se dalo pisati o raznih higienskih napravah, v katerih se kaže velika skrb današnje šole za telesno vzgojo mladine, toda posameznosti so tudi pri nas več ali manj vpeljene. Tako imamo n. pr. inštitucijo šolskih zdravnikov že nekaj let. Omenil bi le, kako se v mnogih mestih skrbi za snago zob. Vsi revni otroci dobijo zobne ščetice in prašek brezplačno. Uporaba se jim pokaže v šoli. S tem se prisilijo vsi otroci, da začno snažiti in negovati zobe.

Priznati se mora, da je stremljenje po nravni in telesni rešitvi mladine idealna poteza naše materializirane in industrializirane dobe. Nikakor pa bi te obširne naloge ne mogli vršiti samo oni činitelji, ki so postavno dolžni skrbeti za mladino. V ta namen je treba pridobiti širše kroge, treba je organizirati javno dobrodelnost. Pri nas imamo danes samo društvo za varstvo mladine in Vincencijevo družbo, drugod pa posamezne stranke naravnost tekmujejo, da zbirajo šoloobvezno mladino o prostem času in jo na primeren način odvrčajo od pouličnega življenja. Mestni šolski svet na Dunaju in v Gradcu prireja celo cvetlične dneve za zavetišča in revne otroke.

To bi bil pregled gibanja, ki je prineslo čisto novo življenje v zaduhle šolske sobe. Šolska vrata so se pričela odpirati in podrla se je stena, ki je ločila mladino od življenja. Današnja šola ne sme biti več mrtva učilnica, ampak vesela vzgojevalnica, dom mladine, ki je poln veselja in življenja. Kdor je videl mladino naših Salezijancev, mora reči, da so se najbolj približali temu idealu. In tako zaničevane jezuitske šole 18. sto-

letja niso poznale disharmonije med intelektom, telesom in značajem. Njihove marijanske kongregacije so pač skrbele v prvi vrsti za etično vzgojo, poznale in negovale pa so tudi gledališke igre in telovadbo, ki je zavzemala važno mesto v šoli... Tu bi omenil, da prihaja šele danes v naše šole — ljubljanske še ne — nov način telovadbe z Angleškega, domovine telesne vzgoje in športa. Ritmično gibanje telesa s spremljevanjem klavirja je glavno načelo te smeri. Elastičnost in umerjeno gibanje telesa je posebno važno za mestne deklice, zato proizvajajo primerne ritmične vaje. (Reigentanz — toda ne morebiti ples v našem zmislu!) Prava udeleževana ortopedična pedagogika je telovadba, ki daje osobito v hrbtenici pohabljenim otrokom priliko, da si s primernimi telesnimi vajami zravnajo ude (Haltungsturnen).

Za otroka se danes ne zanima samo pedagog po poklicu. Sodnik in policijski uradnik danes v mnogih slučajih odločilno posegata v življenje mladoletnih v šolski kakor tudi v poznejši dobi. Mladinski sodnik in vodilni uradnik v policijskem oddelku za mladino morata imeti pedagoško znanje in — toplo srce, ki ne sme poznati samo mrtvih črk zakona. Saj je prišel celo v častniški zbor vzgojni duh in v humorističnih listih kmalu ne bo več upravičena znana stalna rubrika — Kasernhofblüten.

V Avstriji čaka parlamentarne rešitve nov zakon za varstvo in oskrbo mladine. Ko bo sklenjen, bo segalo delovanje države in avtonomnih korporacij bolj globoko v življenje mladine kakor sedaj, osobito one, ki spada danes morebiti še pod kriminal. Saj pa tudi s tem zida država sama sebi trdne temelje!

Preostaja nam še, da se ozremo na mladino, ki je zapustila šolsko sobo in šele stopa v življenje ter je takorekoč prepuščena sama sebi. Tu je v mestih v prvi vrsti vpoštovati rokodelske vajence, ki tvorijo naraščaj obrtnegega stanu. V to svrhu so pričeli ustanavljati zavetišča za vajence. Presegalo bi namen mojega članka, če bi hotel podrobno opisovati napravo in vzdrževanje zavetišč, opozoriti hočem le, da so po drugih mestih kakor tudi v Ljubljani skoraj edino katoliška društva ustanovila te prekornostne naprave, ki vršijo eminentno važen del državljanske vzgoje. Ljubljana dobi menda celo »D o m z a v a j e n c e«. Koliko lepega se bo dalo tam napraviti!

Končno hočem opozoriti še na neko gibanje, ki je izšlo iz vladnih, oziroma vojaških krogov in ima svoj izvor v želji po regeneraciji doraščajoče mladine. V mislih imam skavte. (Pfadfinder. To je slaba nemška prestava iz angleščine, ki se je pa že med Nemci udomačila. Mladenič naj izsledí pravo pot v naravi in v življenju.) Kdo so skavti? Navadno se imenuje kot ustanovitelj skavtov angleški general Baden Powell, ki je uporabil svoje izkušnje iz burske guerilla - vojske za ustanovitev te organizacije. Izprva so se posamezne čete dečkov vadile le v patroliranju in izsledovanju sovražnika, polagoma pa je dobila organizacija etično podlago. Skavti se morajo ravnati po postavah, ki jim vелеvajo, da so vsekdar pripravljeni pomagati bližnjemu; pravila jim zaukazujejo b o g a -

boječnost, zvestoba do cesarja in domovine, poslušnost, samopremažovanje, varstvo živali itd. Skavti se pozdravljajo s tremi prsti, kar pomeni: zvestoba do cesarja, bogaboječnost, vedna pripravljenost. Okrog vratu imajo pentljo z vozlom. Kadar napravi skavt dobro delo, sme pentljo razvezati. Telesni vzgoji služijo potovanja, bivanje v šotorih, kuhanje na prostem pri večdnevnikih izletih. Posamezni čuti se bistrijo z opazovanjem oddaljenosti objektov, čitanjem zemljevidov, izsledovanjem tovarišev, signaliziranjem itd. Skavt mora biti samaritan, zato ima vedno pri sebi malo lekarno s potrebnimi obvezami. Vsako četo vodi poseben voditelj, ki napravi malo izkušnjo. V celi organizaciji je precej vojaškega duha, vendar pa uprav vojaški krogi odločno odklanjajo, da bi se dal organizaciji vojaški značaj. Želijo le, da se gojijo in pripravljajo tiste zmožnosti, ki jih potrebuje bodoči vojak. (Bistrenje čutov, zmernost, poslušnost.) V Avstriji imajo najstarejšo organizacijo skavtov Poljaki. Še pred kratkim so poročali brzogavi, da so se poljski skavti v Galiciji udeleževali vojaških vaj ob ruski meji. Čehi imajo tudi svojo organizacijo »skouty junáci«. V velikem obsegu dela v tem oziru na Dunaju nadporočnik Teuber. Skavti so organizirani v vseh kulturnih državah. Njihovo število presega nad 1 milijon in se razteza na mladino od 10.—20. leta. Naša telovadna društva deloma izvršujejo nalogo, ki jo ima ta organizacija, ki se pa vendar bistveno razlikuje od njih. Telovadna društva gojijo predvsem telovadbo in različna predavanja. Izvzeti so Orlikongreganisti, ki res tudi praktično izvršujejo verska načela. Skavti — organizacija sploh ni za podeželske razmere — delajo izlete v mestno okolico. Tu se nudi povsod prilika, da se praktično izvršujejo določena načela in da se daje potrebna etična inspiracija za utrditev značaja. Precejšen del naše mladine je že organiziran v telovadnih društvih, večina, in sicer najbolj potrebna večina je še prosta, torej brez vzgojnega vpliva. Iz teh vrst pa se ravno rekrutirajo tisti centrifugalni elementi, ki škodujejo državi, Cerkvi in človeški družbi. V teh plasteh bi tedaj skavtska organizacija lahko vzgojno delovala. Telovadna društva — n. pr. Orli — bodo najbrž sama izpopolnjevala svojo organizacijo v tem zmislu, kar bi bilo le želeti v njihovo lastno korist...

Varstvo in vzgoja mladine tvori velik kompleks vprašanj. Danes smo v tem štadiju, da so se pričela vsa najrazličnejša stremjenja nekako organizirati, da se vzgoji boljši zarod. V tem delu imamo dokaz, da se je družba zbudila iz spanja in uvidela, da po sedanji poti ne gre več naprej. Izraz tega gibanja je tudi avstrijsko društvo »K. k. Reichsbund der patriotischen Jugendorganisationen Österreichs«, ki je oživilo znane strelne vaje po srednjih šolah.

Najprimernejšo sodbo o vsem gibanju za mladino ima Foerster,¹ deloma tudi Kerschensteiner.² Foerster meni, da je treba več države

¹ Foerster, Staatsbürgerliche Erziehung. Verlag Teubner in Leipzig und Berlin, 1914.

² G. Kerschensteiner, Der Begriff der staatsbürgerlichen Erziehung, Teubner 1912.

položiti v dušo in poživiti npravne sile, ki takorekoč fundamentirajo državo v duši. Krščanstvo nam daje popolnoma konkreten cilj osebne popolnosti, ki je tudi temelj vsake skupne kulture. (Staatsbürgerliche Erziehung, str. 183.)¹ In to je v resnici najboljša direktiva našemu delu za mladino.

A. Čadež :

Pot do idealnega katekizma

je še dolga. Kje so se bolj trudili, da bi si čimpreje zagotovili res praktičen enotni katekizem, kot v nekaterih južnonemških škofijah, a kljub temu še vedno čujemo o tožbah, da katekizmovno vprašanje še ni rešeno. Veliko so se katehetje nadejali, ko se je obljubljal Lindenov predelan katekizem; toda tudi uspeh toli hvaljene Lindenove preuredbe ni zadovoljeval. Že tri leta rabijo ta katekizem, a pohvala je le delna. Take-le sodbe se slišijo: »Marsikaj je pri Lindenu boljše in lažje kot je v starem katekizmu, zadovoljevati pa ne more docela.«

O Lindenovem prizadevanju na polju katehetskega slovstva sodi H. Stieglitz (Monakovo)² tako-le: »Lindenu gre zasluga, da je katekizmovno vprašanje spravil v tir. Njegov katekizem kaže velik napredek, toda manjka mu še marsikaj, da bi ga mogli imenovati idealni katekizem. Kdor se je s tem vprašanjem pečal, ga ta izjava ne bo presenetila. Kdor hoče pri sestavi katekizma sodelovati, mora biti prvič globoko teologično izobražen, mora biti izveden na pedagoškem in didaktičnem polju, predvsem pa mora imeti bogato izkušnjo. Teoretik ne bo nikdar mogel sestaviti povsem porabnega katekizma, četudi je tuintam pogledal v kakšno šolo. Linden je pa brez dvoma bolj teoretik kot praktik; njegovo delo je bolj plod učne sobe kot posledica šolske prakse. Tu je iskati tudi vzroka, da njegov prvi načrt katekizma kar nič ni ugajal. Nato so se ponudili poklicani in nepoklicani zdravniki, da bi bolnega gojenca in rejenca popravili; toda prirojene slabosti niso mogli docela odstraniti. Niso ustvarili enotnega dela, ki bi se izkazalo popolnoma sprejemljivo za prakso.«

Katekizmovno vprašanje torej še čaka junaka. Ali ga bo našlo na II. kongresu za katehetiko? Toliko lahko že zdaj rečemo, da izlepa ne bomo dobili katekizma, ki bi vsem katehetom in vsem zahtevam ustrezal;

¹ Dr. Demšarjev članek o Foersterju v 6. številki. »Slov. Učitelja« dokazuje, da se že med Foersterjevimi somišljeniki cepijo mnenja o njegovih vzgojnih nazorih, pač najboljše znamenje, da je mož znamenit. Neoporečno dejstvo je, da stoji na pozitivnem verskem stališču krščanstva. Foerster je protestant, zato se ni čuditi, če ne pozna vzgojnega vpliva zakramentov. Pripomnim naj, da Foersterjev vzgojni cilj ni samo vzgoja volje, ampak dušno pastirstvo, ki harmonično vzgaja vse zmožnosti naše duše. Enostranski voluntarizem — to poudarja na raznih krajih, prav posebno pa v predgovoru svoje »Staatsbürgerliche Erziehung« — je prav tako napačen kakor sedanjí enostranski intelektualizem.

² »Katechetische Blätter« 1914, št. 1.

saj vidimo, kako različna so mnenja glede Pichlerjeve knjižice, ki je vendar bila v celoti skoraj soglasno odobrena na dunajskem kongresu za katehetiko. Idealnega katekizma, ki bi vse zadovoljil, torej ne bo. O načelih, po katerih naj bi se sestavljal nov katekizem, bi se mogli katehetje kmalu zediniti, a načela praktično izvršiti, to bo delo, ki se nikomur ne bo v polni meri posrečilo.

Znani katehetski pisatelj H. Stieglitz¹ je zbral deset zahtev, ki naj bi bile merodajne ob sestavi novega idealnega katekizma. Kratko jih hočemo navesti tudi mi, ker bo preuredba katekizma prva in najvažnejša točka vsega katehetskega gibanja v bližnji bodočnosti.

1. Katekizem naj vsebuje ves katoliški nauk v pravilni obliki. Ta zahteva je jasna. Kaj je umevati, če pravimo »v pravilni obliki«? Bogoslovec se izraža jasno, korektno, strogo znanstveno; bogoslovni učenjak si poišče takozvane »tehnične termine«, ki stvar zadenejo naravnost na glavo. Taka oblika, tako izražanje seveda ni za prostaka, še manj za otroka, zato ne spada v katekizem. Če hočemo, da bo katekizem poraben, mora podati katoliški nauk v poljudni obliki. Katekizem, ki bi hotel vse nauke in resnice vpreči v naizustne stavke, bi dobil s tem znak učenjaške knjige, ki bi delala bogoslovcem veselje, otrokom pa mnogo preglavic. Glavna stvar naj najde v katekizmu primerno mesto ter naj se sestavi tako, da za memoriranje ne bo pretežko; vse drugo naj se sprejme v knjigo kot razlaga. Iz tega se razvije teza

2. Katekizem ni knjiga za teološke definicije. O tem se je že mnogokrat pisalo in prerekalo. Koliko duševnega dela, logičnega razmišljanja je treba, preden se ugotovi pravilna in vsestransko ustrezajoča definicija! Ali naj težavna in s tehničnimi izrazi zvarjena definicija zbuja pri otrocih veselje, navdušenje in ljubezen do sv. vere? Ali bodo otroci dolge in puste definicije ohranili v spominu? Koliko časa? Kaj uči izkušnja? Res je, da se definicijam ne moremo popolnoma izogniti, toda resnica je, da bo katekizem tembolj ustrezal, čimmanj jih bo, čim krajše in čim poljudnejše bodo.

3. Učna snov v katekizmu naj obsega samo najpotrebnejše stvari. Temu načelu danes splošno pritrjujejo. Težko je le najti meje, kje se neha najpotrebnejše. V tem strokovnjaki ne soglašajo. Kot merilo naj bi obveljalo vprašanje: »Quid ad vitam christianam?« Kaj potrebujejo otroci, da morejo krščansko živeti? Ko se prirejajo knjige za mladino v ljudski šoli, se navadno le prerado pozablja, da more mladež vzprejeti in prebaviti le gotovo količino znanja in tvarine; kdor sega dalje, ta ali ne pozna mladine, ali pa vedoma zavira umstveno napredovanje pri otrocih. »In der Beschränkung zeigt sich der Meister«. — Koliko tvarine pa bi zmogla ljudska šola? Naš »Srednji katekizem« ima 746 deloma prav težkih in dolgih vpra-

¹ »Katech. Blätter«, I. c.

šanj, oziroma odgovorov, med njimi nebroj definicij. Lindenov predelani in popravljeni katekizem jih ima že samo 433. H. Stieglitz pa trdi, da ima v rokopisu že izdelan in urejen katekizem, ki je v njem vsa verstvena tvarina obdelana v 325 vprašanjih. To Stieglitzovo delo, ki utegne kmalu zagledati beli dan, bo vsekako zanimivo. Avtor pravi, da bo moč to snov temeljito obdelati tudi v slabejših razredih zlasti zato, ker so odgovori močno skrajšani in kolikormoč umljivo formulirani. V boljših razredih bo pa katehet pridobil dovolj časa za tako potrebno ponavljanje in za vzgojo.

4. Kar sicer ni nujno potrebno, pač pa vredno, da otroci vedo, naj se sprejme med razlago. (Erklärungsstoff.) Učna snov naj se loči od razlage po debelejšem tisku. — Naš avstrijski katekizem nima — razen nekaterih svetopisemskih citatov — pravzaprav nobene razlage. Linden se te ugodnosti prav izdatno poslužuje. Seveda ni izključeno, da bi se od razlagalne snovi ne smelo prav nič memorirati. Kaj in koliko — to se ravna po zmožnosti in starosti otrok, po višini razreda itd. Povsod pa se lahko razlaga prebere ali v šoli, ali pa se naroči, da jo otroci prečitajo doma.

5. Učna snov naj se porazdeli kolikormoč v metodične enotice. Katekizem ne sme biti avtokrat, ki se mu naj pokorita katehet in kateheza, drugače postane kateheza zgolj eksegeza katekizma. Katekizem naj bo na uslužno katehezi, ne pa obratno, s tem se mu ne krati veljava, saj je in mora biti podlaga katehezi. To razmerje je potrebno z ozirom na pravo razvijalno metodo, ki ji katekizem ni več izhodišče, ampak cilj kateheze. Iz kateheze se takorekoč razvije besedilo katekizmov, zato pa pravi metodik nujno zahteva, da naj ima katekizem metodično sestavljene enotice, da se ozira na katehezo. V tem postulat pa imamo zopet nov dokaz, da se katekizem ne sme poroditi na pisalni mizi, ampak da se mora razviti iz praktičnega šolskega dela. Ako se prezre ta okolnost, potem se nagromadi tvarina sicer v logično-didaktični razporedbi kot deloma n. pr. v Lindenovem katekizmu, kar provzroča katehetu nemale težave.

6. V katekizmu naj se ne prezre ascetično-vzgojni moment.

Tej zahtevi deloma ustreza tudi naš avstrijski katekizem, ki ima ob koncu vsakega oddelka dostavek »Pomni«. Dvomi se pa, če je ta oblika tudi primerna in psihološko utemeljena. Nekateri katehetje so mnenja, da se otrokovo srce takemu prisilnemu vplivanju preje upira kot odpira. To je gotovo, da je vselej bolje in pravilneje, ako se nauk zaključi s praktičnim sklepom za življenje, ali pa vsaj s krepkim pregovorom, ali z jedrnato besedo iz sv. pisma. Vaja mora tudi biti nekako jedro prejšnjega poučevanja. Par zgledov, ki jih navaja tudi Stieglitz: Nauk o 3. božji zapovedi bi se lahko zaključil s sledečo pripomnjo: »Posvečuj nedeljo! Po nedelji brez sv. maše — pride teden brez božjega blagoslova. »Kogar hoče satan gotovo ujeti, tega odvrne

od pridige« (Avguštin). »Na nedeljskem delu sloni prokletstvo. Kakor nedelja, tak tvoj smrtni dan.«

Nauku o molitvi naj bi sledil ta-le opomin: »Kdor zna prav moliti, zna prav živeti« (Avguštin). »Gospod, uči me moliti, da se naučim prav živeti in prav umreti!«

7. Vprašanja v katekizmu naj bodo kratka, določna, enotna in didaktično pravilna. Kratko bodi vprašanje že radi tega, ker se mora navadno v odgovoru ponoviti. Čim daljše vprašanje, tem težavnejši odgovor. — Določno naj bo vprašanje, t. j. tako, da stvar zadene v jedro in da ne bo otroka zapeljalo na napačen odgovor. Če pravimo, da morajo biti vprašanja enotna, hočemo s tem preprečiti, da ne bi se način, kako se stavlja vprašanje, vedno in dosledno izpreminjal, ker bi nastale vsled tega izpreminjevanja težave za kateheta, še bolj pa za otroke. — Didaktično pravilnost pri vprašanih prištevamo med prve pogoje dobrega katekizma. Vprašanje, ki dene otroku odgovor takorekoč na jezik, se ne bi smelo uvrstiti v katekizem.

8. Otroci se bodo radi in lahko učili, če bodo odgovori v katekizmu kratki, jasni in konkretni. Stalna napaka vseh dosedanjih katekizmov je uprav v tem, da imajo predolge odgovore; ako so odgovori povrhu še nejasni, potem že celo ni upati, da jih bodo otroci ohranili v spominu. — V odgovorih se je treba ogibati tujih, nenavadnih, otroku neumljivih besedi in tudi neobičajnega izraževanja. — Dalje je pomniti, da otrok misli in govori konkretno; abstraktno izražanje mu je še težje. Z osmim pravilom v zvezi je tudi nadaljnja 9. zahteva: Jezik v katekizmu bodi otroško-poljuden, zraven pa plemenit. Kar se tiče slovenskega jezika, ne bomo v zadregi ne radi izrazov, ne radi lepote. Naš jezik ima krepke in izrazite besede, samo poiskati jih je treba. Kratki stavki so Slovencu nekaj prirojenega, in uprav taki so kot nalašč pripravi za šolsko knjigo.

10. Zunanja in notranja oprema katekizma naj bo vzorna. Katekizem ne sme glede opreme zaostati za drugimi šolskimi knjigami, temveč jih mora še prekašati; to zahteva njegova vzvišena vsebina, pa tudi ozir na mladino, ki rada notranjo vrednost kake knjige presoja po njeni zunanosti.

Tisek mora biti pregleden, jasen, črke mnogovrstne, učna snov različna od razlage.

K notranji opremi, olepšavi in pojasnitvi spadajo brezdvomno slike. Kakšne naj bodo slike, koliko naj jih bo, o tem razsojati ni prav lahko; le toliko je gotovo, da popolnosti tudi v tem oziru še ne bomo kmalu dosegli. Najlepše ilustrirana je doslej najbrže Pichlerjeva knjižica: »Das kathol. Religionsbüchlein«.

* * *

To so načela, ki bi jih bilo treba uveljaviti ob prireditvi novega katekizma; ugovarjati se jim ne da; izvesti in ugotoviti jih — to bo

deloma stvar katehetskega kongresa, oziroma tistega moža, ki mu bo kongres poveril to častno, a obenem težavno delo. Morda je za to veliko nalogo poklican uprav Stieglitz, ki ima — kakor rečeno — že izdelan osnutek katekizma po zgoraj naštetih zahtevah. Če bo njegov poizkus v principu odobren, imamo upanje, da bomo kmalu resno razpravljali o tem izdelku ter izrekli sodbo kakor sedaj o Pichlerjevi knjigi, upanje pa tudi, da bomo v bližnji bodočnosti preskrbljeni z bolj uporabno šolsko knjigo, kot je sedanja.

Marica Bulc:

Me smo še tudi tu . . .

Priznanje, ki ga je izrazil okr. šol. nadzornik K. Simon naši koleginja v 4. številki »Slov. Učitelja«, je tudi mene vzradostilo. Čestitala sem ji v duhu. Mislila sem si: »Srečna si, Fanica, koliko boš koristila s tem našemu ljudstvu!« Vsakteri bi bilo to pač nemogoče.

Pri nas pravijo ljudje: »Beseda ni konj!« Zato naj rečem tudi jaz eno, četudi se mi zdi, da bo kakor glas vpijočega v puščavi.

Nikdo ne more drugemu dati, česar sam nima. To velja tudi o gospodinjstvu; tu bi bilo zastoj, če bi iskali učenosti samo po knjigah, ker praksa največ izda. V koliko so nas za to usposabljali na učiteljišču, ve dobro vsaka izmed nas. Ničesar nam v tem oziru tam niso nudili.

Nedavno je predavala neka koleginja deklicam v ponavljalni šoli o perutninarstvu in jim je priporočala krmiti kuretnino z »ribjo moko«. Tako piše pokojni Zupan v berilu za ponavljalne šole. Seveda ni vedela, kakšna naj bi bila ribja moka in odkod jo dobiti, zato tega tudi deklicam pojasniti ni mogla.

Gledale so jo debelo in neverjetno, češ: »Take moko pa ni nikjer.«

Takih-le prilik bi bilo lahko omeniti še več, ki vse kažejo na to, da so nas pač učili premnogih kemijskih obrazcev, ali na praktično življenje so se premalo ozirali.

Kje naj torej iščemo znanja, če nam ga niso nudili na učiteljišču in ga ni iskati po knjigah?

Treba bi nam bilo predvsem gospodinjskih tečajev!

Vsako pomlad vabijo kolege v vrtnarski tečaj, med počitnicami pa jim prirejajo razne kmetijske tečaje, in sicer pod jako ugodnimi pogoji!

Ko je pa šlo nedavno za to, naj bi se izposlovala učiteljicam podpora vsaj za zelenjadni tečaj, so baje rekli, da se že smejo udeležiti — ob svojih stroških seveda — kadar bo kakšen tak tečaj.

Kako velike važnosti bi bili za nas gospodinjski tečaji in koliko bi pridobile v njih, o tem bi lahko povedala sama, ki sem bila tako srečna, da sem ga obiskovala pod res vzornim vodstvom gdčne F. Zemljanove.

Čudno ni, če imajo še v današnjih časih taka mnenja o učiteljicah, da jim ne prisojajo niti najmanjše vednosti in znanja v gospodinjstvu in gospodarstvu.

Kar smeje trdé o nas, da ne znamo skuhati niti krompirja v oblicah, kaj šele, da bi zmogle kaj drugega. Dostikrat žal niso docela neopravičena taka sumničenja. A kje naj bi si pač pridobile v to potrebne prakse! Morda doma pri ljubi materi, ki nas še k peči ne pusti, meneč, da bi se preveč umazale. Vprašam pa, ali naj bo uboga učiteljica navezana vse življenje na gostilniško hrano, ali si ne sme reva nikoli ustanoviti malo lastnega ognjišča? Menda ni nobene med nami, ki bi se bala ali celo sramovala dela.

Res, da so nekatere tako srečne, da jim nikoli čeveljčkov ne umaže kmečko blato. Ali malo je tako izvoljenih in še zanje bi bilo dobro, da bi poizkusile najprej, kako živimo na kmetih, šele potem bi vedele ceniti udobnosti, ki jim jih daje domače ognjišče. Ne bi nas gledale po strani, kadar štorkljamo po mestnem tlaku, češ: »Glejte jih, pomaranče!«

Sicer pa upamo, da so minili časi, ko so se na mestne šole sprejemale bolj učne moči, ki jih slučajno ni zibala mamica pod slamnato streho, ampak bo šlo vse lepo po z a s l u g a h in po sposobnosti.

Če bi pa katera ravno sama zase ne potrebovala teh znanosti, so ji neobhodno potrebne v to, da daje navodila drugim. Saj zato smo učiteljice tu, da poučimo tudi dekleta, ki so že šoli odrasla. V dosego tega nam je pa treba temeljitih gospodinjskih tečajev.

Morda odločilni faktorji ne bodo povsem pozabili na nas, če se oglasimo večkrat in jih spomnimo na to, da smo tudi me še tu!...

J. Grad:

Nabožno petje v šolo!

O mično otroško petje, kako globoko segaš v srce človeško! Mladini zbujaš veselje, pogum, srčnost in upanje; starost pa tolažiš ter ji obnavljaš spomin na srečna mlada leta, na leta »brez toge, brez bridkosti«. Kako ljub nam je pevajoč otrok! Že Jean Paul je vzkliknil: »Ali je kaj lepšega na svetu kakor pevajoča mladina!« Petje je dragocen predmet v naših šolah. Kakor zlata nit naj se vpleta v druge predmete. Saj tudi nam petje lepša in olajšuje ure šolskega življenja. S petjem pa blažimo predvsem mladini nežna srca; s petjem ji vzbujamo v nepokvarjenih srcih estetična čutila; s petjem ji vtisnemo v nepozabni spomin najlepšo dobo človeškega življenja — mladost, in s petjem jo pripravljamo na hude dneve v poznejšem življenju.

Pokojni Medved je klical mladini:

Le pevaj zdaj, mladosti se raduj;
nebeški angel te nesreč varuj!

Tovariši! Če hočemo mladino res dobro pripraviti na življenja boje, učimo jo peti, zbudimo ji v srcih veselje do lepega petja! Saj, kdor ljubi petje, ne more biti slab človek. Kako z veseljem in

kako lepo poje slovensko ljudstvo! Veliki narodi občudujejo naše pesmi in nam zavidajo naše glasove. Na Dunaju, v Rimu, da, celo v Lurdu so bili na naše petje splošno pozorni. Ker ima tedaj naš narod velike pevske zmožnosti, moramo skrbeti, da jih tudi ohrani.

Prve pesmi čuje otrok navadno od matere. Ko pride v šolo, mora učitelj glas otrokov dalje razvijati, gladiti in izpopolnjevati. Smelo trdim, da je malo učiteljev, ki bi ne ljubili petja in ga ne bi poučevali v šoli z veseljem. Ali si morete misliti srečnejšega človeka kakor je učitelj, sedeč pri harmoniju, okoli njega pa otroci s pesmaricami v rokah? Pa zazvene ti nežni, čisti in nedolžni glasovi po šoli — sedaj tiho, šepetaje, sedaj zopet mogočno, da se razlega daleč tja po vasi.

Ali ti ne napolni srca tiha sreča, blaženo veselje, ki ti ga ogreni le šolski zvonec?

In kako vrlo ti pomaga kratka pesem med poukom, ko opaziš, da so otroci že utrujeni, da jim zopet obnoviš pazljivost in zanimanje za pouk!

Vprašanje pa je sedaj, kaj in kako naj pojemo v šoli z mladino?

Kaj naj pojemo? Kot ljudski učitelji smo v neprestani zvezi z ljudstvom in zato nam ne bo težko na to vprašanje odgovoriti. Učimo otroke takih pesmi, ki jih ljudstvo najraje poje in ki so za slovenski narod posebno značilne: in to so naše narodne in nabožne pesmi.

Kako dragocen zaklad so naše narodne pesmi! To je krasna zapuščina naših očetov, katero smo dolžni ohraniti še poznim rodovom, ako hočemo biti vredni sinovi naroda. Poučujmo lepe narodne pesmi v šoli z vso skrbnostjo in vnemo, pa tudi s ponosom!

In nabožne pesmi, kako tesno so spojene z verskim življenjem našega ljudstva! Ali ni prva pesem, ki jo začuje otrokovo uho, nabožna pesem? Ali ne izroča mati že deteta v zibelki Mariji v varstvo, ko poje:

O Marija, varuj ga, o Marija, vodi ga
po pravi poti v sveti raj!

Pa ko leže trpin utrujen k večnemu počitku, ali mu ne kliče nabožna pesem še v grob:

Le križ nam sveti govori,
da vid'no zopet se — nad zvezdami.

Žal, da je še danes toliko šol, kjer se nikdar ali pa malokdaj sliši nabožna pesem. Nekateri učitelji se tako radi izognejo nabožni pesmi, kakor bi bila manj vredna in važna od drugih. Toda prav po nabožnih pesmih tako hrepeni čista, nepokvarjena in pobožna otroška duša! Kdor se trudi, da otroško dušo prav spozna, uvidel bo kmalu, česa želi, po čem hrepeni.

Le pomislimo, kako slovesno praznujemo Slovenci velike praznike; in uprav cerkvene pesmi pripomorejo, da preživimo cerkveno leto res v duhu in po želji svete Cerkve.

Kako vzvišeni, kako poetični so n. pr. božični prazniki, ki imajo velik del mikavnosti in ljubkosti uprav tudi v božičnih pesmih.

Na sv. večer se zbere vsa družina pri jaslicah. Skrivnost učlovečenja Sina božjega tajnostno vpliva na človeško srce. Ljubezen božja nas dviga... Nehote vzkipi ljubezen tudi v nas; — izlije se ta ljubezen v mični božični pesmi, ki gane otroke in odrasle. V srcih vseh, ki gledajo pastirce in občudujejo zbor angelov nad jaslicami — zavalovi; nekaj sili na dan, kar se ne da povedati z besedo, kar se da izraziti le s pesmijo. In glej, tudi sivi starček tam v zapečku je vzel vivček iz ust ter je dodal svoj otožno doneči, trudni glas, da je zbor popolnejši. Iz oči pa mu teko solze sreče in hvaležnosti, da je še enkrat pričakal sv. večer.

Tovariši! Pripravimo našo mladino vsako leto na božične praznike! Ko razlaža katehet otrokom pomen adventa in jih pripravlja na duševno praznovanje božičnih praznikov, dodajmo tudi mi kaj, da bodo ti prazniki tem lepši, tem veselejši! »Otroci, božični prazniki se bližajo. Ali že delate jaslice? Kajne, pri jaslicah pa tudi radi požete! Da boste lepše peli, se bomo naučili nekaj lepih božičnih pesmi!« tako jim recimo. »Sveta noč«, »Otroci pri jaslicah«, »Pridite molit Jezusa«, »Na svet' večer o polnoči« itd. so tako ljubke, tako pripravne pesmi za otroke! Zelo pa priporočam, da vpoštevamo v prvi vrsti stare, častitljive napeve, ki so lahki, veseli in tudi starejšim ljudem znani. Saj je veliko starih nabožnih pesmi, ki so že skoro ponarodele, tako krasnih, da bi bilo naravnost škoda, ko bi izginile iz naroda. Te pesmi so tudi del našega narodnega zaklada, zato jih čuvajmo in ohranimo že radi častitljive starosti.

Postni čas, kako vpliva na srce človeško! Mladini razlaža katehet v šoli o brezmejni ljubezni božji ter o bridkem trpljenju našega Odrešenika, ki izvabi v otroških srcih žalost, milovanje. Kako vzprejemljiva se mi zde sedaj ta nežna srčeca za lepo postno pesem, n. pr. »Križev pot«, ki naj bi jo peli otroci ob nedeljah popoldne, ali pa za starodavno pretresljivo pesem:

Angelski kori na visokem, žalujte!
Boža na križ so pribile stvari.

Velikanoč. Kako vzneseno proslavljajo naše velikonočne pesmi iz groba vstalega Zveličarja, kot zmagalca pekla in smrti! Kako vre iz src vernega ljudstva veličastni »Aleluja« — »Aleluja« — v slavo Njemu, ki je vstal! Kako željno pričakuje mladina velikonočnih praznikov in z njimi lepo rdečih pirihov! Katehet je razložil pomenljive obrede teh praznikov; učitelj pa naj nauči nekaj lepih velikonočnih pesmi. Malo časa bo potreboval za to, a dosegel bo lep uspeh. Ali bi ne bilo nekaj veličastnega, ko bi naše ljudstvo iz groba vstalega Zveličarja proslavljalo skupno z ognjevito Riharjevo pesmijo:

»Zveličar naš je vstal iz groba!«

Kako lepo bi se podali v skupnem petju nežni glasovi naših otrok!

Majniška pobožnost. O cvetoči maj, ti kras pomladi! Kako sladke spomine mi pričaraš, ko prihajaš v zelenje in cvetje odet v deželo

— na nekdanja presrečna otroška leta, ko sem z bratci in sestricami krasil podobo Kraljice majnika, ko sem postavljaj »šmarnice«! Kako živo so mi še v spominu lepi majniški večeri, ko smo s pokojnim očetom — mamice že takrat nismo imeli — klečali pred podobo Marijino in smo peli lepe Marijine pesmi ali pa litanije! Zdi se mi, kakor bi bilo to šele lani, dasi je bilo že davno. Skoro ni hiše — posebno na deželi — kjer bi ne postavili šmarnic, malega oltarčka Mariji na čast. Tu se ves mesec opravlja domača pobožnost. Kako lepa navada! Pač vredna, da jo ohrani narod slovenski, ta vneti častilec Marijin, za vedno.

Ali si morete misliti majniško pobožnost brez petja? Ali ne prekipi človeško srce blagih čutil, ko kleči pred svojo nebeško Materjo ter poslušaj tolažilno berilo o velikih dobrotah in milostih, ki jih deli Marija bednemu človeškemu rodu!

Prenapolnjeno je srce hvaležnosti, ljubezni ter vdanosti do predobre nebeške Matere, in le pesem zamore dati izraza tem čutilom, tej ljubezni in vdanosti. In kako mikavne, ljubke, presrčne so prav Marijine majniške pesmi, in koliko jih imamo! Prav nič ni učitelj v zadregi zanje. Smelo trdim, da je ni pesmi, ki bi jo otroci tako radi in tako navdušeno peli, kakor Marijino pesem, zlasti ko se približaj cvetoči maj.

Ali more ostati človeško srce hladno in mrzlo, ko zadoni iz otroških grl majnikova popevčica:

Spet kliče nas venčani maj;
k Mariji nas kliče v svet' raj.

Ali:

S cveticami Te venčamo
in z limbarji Te zaljšamo! itd.

Te pesmi nesejo otroci domov, in po naših kmečkih domovih se glase v tihih večerih, ob nedeljskih popoldnevih; glase se na njivi, glase na pašniku. Ali ni to krasno plačilo za mali trud — pa kaj pravim trud — za krasni užitek, ki si ga imel pri pevski uri v šoli?

Tovariši! Če ne več, vsaj nekaj Marijinih pesmi naj uvrsti vsakdo v učni načrt. Verujte mi, da je to živa potreba naše mladine — da, našega naroda — saj je naš narod vendar Marijin narod. Privoščite otrokom to veselje in videli boste, kako vdani, kako hvaležni vam bodo!

S v. Alojzij — zaščitnik in vzornik naše mladine. Tudi za ta praznik imamo prelepo pesem, ki naj bi bila nekaka himna šolske mladine in ki naj bi se pela v vseh naših šolah.

O poglej, Alojzij mili,
iz nebes višav na nas!
V hudi stiski smo in sili,
varuj ti nas slednji čas!
Čednost naša omaguje,
tvoja krasno se blišči;
naj tvoj zgled nas osrčuje,
da živimo kakor ti.

Ali ni to upoln klic mladine k svojemu zaščitniku? Skrbi, predragi tovariš, da bo to pesem vsako leto pela mladina vsaj na praznik

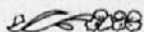
sv. Alojzija! Če boš to storil, je tudi pozneje ne bo pozabila, ko je ne boš mogel več v šoli svariti in opominjati pred nevarnostmi v življenju. — In še ene prilike ne smem pozabiti, in to je procesija sv. Rešnjega Telesa. Ko sem služboval na neki šoli v Vipavski dolini, sem prebiral tamošnjo šolsko kroniko, v kateri sem našel opis procesije presv. Rešnjega Telesa. Med drugim se mi je to-le prav posebno dopadlo: »Zelo ginljiv je bil pogled na belo oblečene deklice, ki so, troseč cvetlice pred sv. Rešnjim Telesom, vso pot pele pod vodstvom učiteljevim lepe pesmi sv. Rešnjega Telesa.« — Kar je bilo lepo pred kakimi 30 leti, ali bi ne bilo lepo tudi danes? Našemu ugledu bi to prav nič ne škodovalo — le verujte mi — slovesnost pa bi to zelo povzdignilo.

Kako pa naj pojemo v šoli? Kakor nam veleva srce. V veselju in sreči pojmo veselo, a kadar nam je srce otožno, izlijmo svoja čutila v žalno in mило pesem. Saj se tako menjavajo veseli in žalostni dnevi v človeškem življenju! Saj zlasti nežno otroško srce vsaka stvar gane. Gojimo pa v šoli zares petje in ne kričanje. V prvih razredih naj otroci le glasno pojo, da se jim razvija in krepi glas; v višjih razredih pa skrbno pazimo na dinamična znamenja. Saj ta šele dajo pesmi pravo veljavo in krasoto ter posebno vplivajo na srce. Učitelj naj goji v višjih razredih ali oddelkih že nekoliko umetno petje. Če vse to velja o petju sploh, koliko bolj mora še veljati o nabožnem petju! Nabožna pesem naj se poje s čutom. Iz srca naj privro glasovi, ki kipe gori proti nebesom pred prestol našega Boga! Kot prisrčna, goreča molitev naj bo nabožna pesem, ki ne gane le pevca, temveč tudi poslušalca!

Besedilo in napev nabožne pesmi, ki se uči v šoli, naj bosta sicer preprosta, da jih ume otroška duša, toda vsekdar v cerkvenem duhu. Poskočnih, teatralnih napevov, tudi ako jim je podložen nabožni tekst, nikdar v šolo, še manj pa v cerkev. Saj ne poučujemo nabožnih pesmi le za domače pobožnosti, ampak tudi za cerkvene. Ako hočemo kdaj doseči v cerkvi skupno ljudsko petje, moramo začeti pri mladini. Zato je pa dobro, da se pri izbiranju pesmi učitelj posvetuje z duhovnikom in pa z voditeljem cerkvenega petja.

Večkrat naj otroci tudi javno pojo; pri šolarskih sv. mašah naj se umaknejo redni cerkveni pevci. S tem vzbujamo v otrocih ponos in navdušenje za petje, staršem pa napravljamo veselje in jih tesneje združimo s šolo.

Tovariši — tovarišice! Krščanska vzgoja ter lepo nabožno petje, ki se glasi iz naših šol, naj bo znamenje, da tu deluje vnet Slomškar!

Kristina Berthold:

Čas pred poukom.

Dan za dnevom se zbira lepo število ukaželjnih otrok okoli nas, da si pridobé za življenje potrebnega temeljnega znanja in spretnosti. Starši pa pošiljajo svojo deco v šolo tudi zato, da bi jim učitelji pomagali pri vzgoji. Toda vzgoja za učitelja ni lahka stvar. Treba je učiti, opominjati in zlasti opazovati, da zapazimo in odpravimo vse napake, pregreške in nespodobnosti.

Kako pa bomo rabili sredstva učenja, modrega strahovanja, svarjenja in pohvale o pravem času in v pravi luči? Le tedaj, če po možnosti poznamo dušno stanje vsakega posameznega učenca, njegove predstave, njegove vrline in napake, skratka: osebnost vsakega posameznega.

Pa kako to doseči, če šteje razred 60 do 100, ali še več učencev? Veliko k temu pripomore pametna, skrbna poraba časa pred poukom. Učitelj sedi za mizo, si pripravlja potrebna nazorila in je navidezno čisto vtopljen v svoje delo. Vendar vidi in sliši vse, kar se v razredu godi. Otroci medtem počasi prihajajo drug za drugim, spodobno pozdravljajo in gredo na svoje prostore. Kmalu pa se prične tudi semenj, ako se učitelj navidezno dosti zanje ne zmeni. Naglo kot blisk šine mali sangvinik zdaj k temu zdaj k drugemu tovarišu, dočim počasni melanholik z resnim obrazom mirno ob strani stoji in posluša, kako lahko-mišljeni flegmatik brez vsakega znamenja žalosti pripoveduje, da je po poti padel ter si je novo tablico razbil.

Malo pozneje v drugi klopi majhen šaljivček pocuka svojega prednika skrivaj za suknjico, ta pa mu takoj ves razdražen zažrozi s pestjo. Gotovo bi padla trda pestica po glavi ali po hrbtu veselega nagajivca, če ne bi »slučajno« učitelj tja pogledal.

Revnega kočarja hčerka pride z novo frizuro v šolo. Podveternikova Julka to zapazi in ji reče: »Glej jo no, kočarska reva je, pa se tako imenitno češe kot poštna gospodična! Še jaz se ne bi upala tako česati, ko sem vendar premožnega kmeta hčerka!«

Pri Žrjavih so imeli prejšnji dan koline. Tonček prinese danes dosti menaže s seboj. Komaj se vsede, že privleče iz torbice velik kos belega kruha in nekaj pečene svinjine. Hipoma se mu bližajo okoli njega sedeči in ga nadlegujejo s prošnjami, naj jim da malo okušati. Radodaren privleče svoj nožiček iz žepa in deli, dokler ima kaj.

Bolj zadi sedi Jernejčkov Anzek. Tudi ta ima velik kos kruha in nekaj mesa s seboj. Brigitin Rokec ga prosi: »Daj mi malo! Nimam nič s seboj.« Anzek se osorno odreže: »Sem sam lačen! Nisem ga zate prinesel.« Dobrosrčna Malka to sliši. Takoj se oglasi: »Rokec! Pa ti dam jaz. Ravno danes so mi mamica dali več. Rekli so, da smem kakemu drugemu otroku tudi nekaj dati.«

Kmalu potem vstopi Koštelska Matilda. Zala punčika je vsa v novi obleki. — Vse tovarišice jo motrijo in tiho občudujejo. Županova Rozika,

od doma razvajena gizdalinčica, pa da duška svoji zavisti in bahariji: »E, kaj pa ta obleka! Saj ni volnena. Jaz pa imam doma novo volneno.«

Kaj pa tamle več dečkov razpravlja imenitnega? Podvežarski Jožek drži roko kvišku. »Kaj pa je?« »Prosim, Peter pravi, da so njegov oče včeraj tako dolgo kačo ubili, kakor je pol te šole. Mi pa mu ne verjamemo. Že zopet laže.«

Vrhovski Mihec pride. Kmalu za njim vstopi Frkalinkin Franček. — Mihec toži: »Prosim, včeraj me je Franček suval in tepel.« Franček se zagovarja: »Prosim, pa je Mihec začel. Imel je dolgo šibo v roki, pa je letal za menoj. Hotel me je tepsti, jaz sem se pa branil.« Učitelj razsodi: »Nobeden od vaju ni prav ravnal. Zdaj se bosta pred menoj spravila. Pridita sem! Poglejta se ljubeznivo in podajta si roke! Drugoč se pa kaj takega ne sme zgoditi. Sicer sledi ostra kazen.« Oba prideta k mizi. Mihec takoj pogleda Frančka prijazno ter mu ponuja roko. Franček pa le gleda v tla in čmerno reče: »Prosim, jaz ga ne morem lepo pogledati, ker sem še jezen nanj.«

Taki in podobni dogodljaji se ponavljajo dan za dnem, in gotovo bi vedel vsakdo še marsikaj zanimivega povedati. Pred enim letom mi je stara koleginja pisala, da so bili njeni otroci nekega jutra posebno razburjeni. Na vprašanje, kaj se je zgodilo, pripoveduje eden, da je v vasi H. nastal hud požar. Klakočarjev Jurček se je igral z vžigalicami in je po neprevidnosti zakresil. Njegova mati je bila bolna. Spala je, ko je začelo goret, in nihče se ni spomnil, da bi jo rešil. Zgorela je. Sosedov Jernejček se pa takoj oglasi: »Oj, saj ne bo nihče jokal za njo, ker je vedno kradla.«

Ali ne omogočuje ravno prosti čas pred poukom učitelju globok vpogled v duše njemu izročeni otročičkov? Mine redkokateri dan, ki mu ne bi nudil vsaj ene priložnosti, enega dogodka, po katerem spozna to ali ono lastnost svojih učencev.

Zato si pa šteje skrben učitelj v posebno dolžnost, da pričakuje sam otroke v razredu, ne pa otroci nje. Prihrani si s tem dosti jeze, otroke pa obvaruje marsikaterega greha, nespodobnosti in podivjanosti. Seveda včasih težko žrtvuje pol ure svojega prostega časa, a za smotreno vzgojo je to neobhodno potrebno.

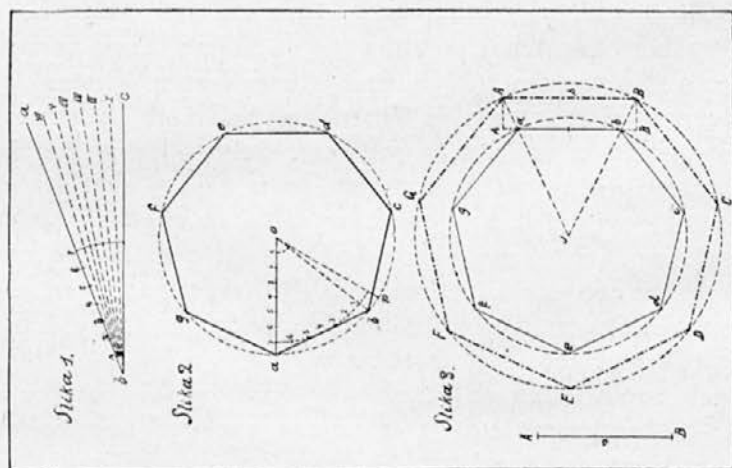

—a—:

Pravilen sedmerokotnik.

V dr. Mandlovi knjigi »Lehrbuch der Geometrie für die oberen Klassen der Realschulen« čitamo na str. 141.: »Es ist ein regelmäßiges Fünfeck, Siebzehneck usw. mit Zirkel und Lineal konstruierbar, keineswegs aber ein regelmäßiges Siebeneck«. To je dokazal že leta 1796. sl. nemški matematik Gauß. Njegov dokaz stoji brezdvoma neomajen! Poizkusimo tedaj to nalogo približno izvršiti in napako izračunati.

Znano je, da se kot vedno meri s svojim lokom in nasprotno ima vsak lok svoj poseben centrikot, ki ga vselej prav lahko določimo, ker s pomočjo treh točk, oziroma dveh tetiv, najdemo središče, ako razpolovimo tetivi in razpolovnici podaljšamo. Delitev kotov in lokov tedaj lahko združimo v eno nalogo. Ako hočemo n. pr. kot abc razdeliti na 7 enakih delov, potem načrtamo najprej z majhnim (poljubnim) polumerom ($b1$) lok med kotnima krakoma. (Glej sliko 1, točka 1.) Na enem kraku prestavimo z vrha (temena) b sedemkrat izbrani polumer $b1$ in s sedemkratnim polumerom, t. j. $b7$, načrtamo zopet med krakoma lok, katerega premerimo s tetivo prejšnjega loka. Na ta način smo dobili na večjem loku 7 enakih delov in ako skoz delilne točke potegnemo prečnice, smo izvršili delitev kota abc na 7 enakih delov.

Enako izvršimo delitev na 3, 5, 9, 11 in več delov, razloček je le ta, da odmerimo na kraku vedno toliko delov, kolikor jih zahteva naloga.

Dokaz tej konstrukciji je prav enostaven, kajti znano je, da so obodi koncentriških krogov v istem razmerju kakor njih polumeri in prav tako dotični loki. Imamo torej razmerja $O:o = R:r$ in $Arc:arc = R:r = 7:1$ oziroma $3:1$ ali $5:1$ itd.; ako predstavljata O in o krogova oboda, R in r njih polumera, Arc in arc pa dotična loka. Deli večjega loka so natanko po zahtevi 3, 5 ali 7krat večji kakor deli manjšega, toda ker so loki merjeni s tetivami, nastane majhna napaka, ki se pa pri malih distancah izgubi skoraj popolnoma.

O tej delitvi, ki je bila objavljena v dunajskem listu »Zeitschrift des Vereines österreichischer Zeichenlehrer« pod naslovom »Eine neue Bogen- und Winkelteilung« se je izrazil prof. Maschek v Opavi: »Diese Anwendung der Linienteilung auf die Bogenteilung ist vortrefflich.«

Izračunimo sedaj še napako, oziroma razliko med tetivami in loki, ker le »v enem in istem krogu pripadajo enakim lokom tudi enake tetive.« Vzemimo n. pr. $r = 1$ cm, kot pa 60° , tedaj je tetiva enaka polu-

meru = 1 cm, lok za 60° pa je $\frac{2r\pi}{6} = \frac{r\pi}{3} = 3'14 : 3 = 1'047$ cm, lok je tedaj za 0'047 cm, to je približno za pol milimetra daljši od tetive, razlika sicer majhna, ali pri risanju se že opazi. Če pa izmerimo večji lok 7krat s to tetivo, tedaj je napaka sedemkrat večja, t. j. $0'047 \times 7 = 0'329$ cm, ali približno trije milimetri, kar je preveč. Napako pa lahko takoj zmanjšamo, ako vzamemo r namesto 1 cm le nekaj milimetrov dolg; pri risanju je potem niti ne opazimo. — Pri manjših kotih je tudi razlika manjša, katero po trigonometričnem pravilu $\frac{t}{2} = r \cdot \sin \frac{\alpha}{2}$ (t = tetiva, α = kot) lahko natančno izračunimo. V logaritmah najdemo za $\sin \frac{\alpha}{2}$, t. j. za $15^\circ = 0'25882$; potem je $t = 0'25882 \times 2 = 0'517$ cm, ako je $r = 1$ cm; za lok od 30° pa dobimo $\frac{2r\pi}{12} = 0'523$ cm; razlika znaša tedaj $0'523 - 0'517 = 0'006$ cm, ki pri risanju ne pride nikakor v poštev.

Na podlagi konštrukcije slika 1. načrtamo prav lahko pravilen sedmerokotnik. V ta namen odmerimo s polumerom sekstant, t. j. šestino kroga (glej v sliki 2) aop . Na krogovem polumeru začrtamo 7 enakih delov, potegnemo iz prvega in sedmega dela — loka, ter izmerimo s tetivo manjšega večji lok, kakor smo to izvršili v sliki 1. — Ako potegnemo skoz prvi del iz krogevega središča do oboda premico ob , odreže ta sedmino krogevega oboda (ab), kajti sekstant je razdeljen na 7 enakih delov, celi obod jih ima tedaj 42, sedmina od 42 je pa 6, t. j. stranica pravičnega sedmerokotnika. (Da se lok iz točke 7 dotika stranice ab , je le slučajno in brez pomena.)

Na tak način lahko načrtamo vse druge mnogokotnike, kakor 5-, 9-, 11-, 13-, 14erokotnik itd. V ta namen začrtamo na polumeru sekstanta 5, oziroma 9, 11, 13 ali 14 delov, potem pa nadaljujemo konštrukcijo kakor v sliki 2. Pri vseh mnogokotnikih rabimo za določitev stranic 6 delov, zaradi tega moramo pri konštrukciji peterokotnika en del dodati. Pri drugih mnogokotnikih jih pa toliko izpustimo, da jih 6 ostane za stranico. Konštrukcije so, ako vzamemo za polumer le par milimetrov, tako natančne, da pri risanju napake še ne opazimo, in ako je razdelitev v sekstantu natančna, velja ta natančnost za še tako velike kroge, oziroma mnogokotnike. — Za šestero- in osmerokotnik imamo, kakor znano, enostavnejše konštrukcije. Z razpolovitvijo šesterokotnikove stranice dobimo stranico dvanajsterokotnika, na isti način stranico deseterokotnika iz stranice peterokotnika in stranico šestnajsterokotnika iz stranice osmerokotnika.

Slika 3. nam predstavlja načrtovanje sedmerokotnika z določeno stranico s . To izvršimo tako, da najprej načrtamo poljuben pravilen sedmerokotnik $abcdefg$, potem pa začrtamo k trikotniku aob podoben trikotnik z določeno stranico $s = AB$. V ta namen razpolovimo stranico ab in iz razpolovišča zaznamujemo na desno in levo — polovico dane stranice AB , potem pa iz točk A in B vlečemo pomožni pravokotnici do presečišč s krakoma oa in ob , oziroma z njih podaljški;

če zvežemo presečišči A in B s premico, dobili smo stranico s iskanega sedmerokotnika. Druge stranice dobimo, ako začrtamo iz središča o krog s polmerom oA (ki objema stranico AB) in potem AB prestavljamo na obodu, ki se vsled podobnosti trikotnikov izide ravno sedemkrat. Konstrukcija ostane ista, ako je slučajno dana stranica krajša od one že načrtanega mnogokotnika, pravokotnice potegnemo potem navzdol do presečišč s polmerom.

Tako kakor pri tem, ravnamo pri vsakem drugem pravokotniku.

J. Jeglič:

Učiteljske zasebne prošnje.

Prepričal sem se, da pridejo tovariši in tovarišice dostikrat v nemalo zadrego, ko jim je sestavljati zasebne vloge do raznih oblasti in za razne ugodnosti, n. pr.: za službo, preizkušnjo učne usposobljenosti, starostno doklado, nagrado, ustanovo (Metelkovo) ali vrtnarsko podporo, sprejem v učiteljski tečaj, denarno podporo, dopust, upokojenje ali posmrtnino pa pokojnino in vzgojnino za otroke, znižano voznino na železnici in za vojaške zadeve; zato vem, da ustrezem, če podam sledeča navodila:

Prošnje je treba vselej nasloviti na pristojno oblastvo, oddati pa službenim potom (po šolskem vodstvu), in sicer pravočasno, ker se na zakasnele prošnje navadno ne ozirajo več. Dostikrat je potrebno, da nižja ali posredovalna oblast pridene še svojo izjavo (priporočilo), zato je dobro, da so prošnje na pristojnem mestu vsaj par dni pred zadnjim terminom. Vsaka prošnja naj bo spisana kratko ter naj vsebuje le popolnoma zanesljive podatke; tudi je vpoštevati, da razne obljube in »preponižni« izrazi dandanes niso več moderni, ker to le obremenja delo onemu, ki mu je rešiti prošnjo. Pač pa je skrbeti, da je vsaka prošnja opremljena z neobhodno potrebnimi prilogami, ker morajo oblastva imeti v rokah in na vpogled vse potrebne podatke. Kdor se ne ozira na to, se mu utegne pripetiti, da bo prošnja zavrnjena, četudi je do ugodne rešitve opravičen.

Kako sestavljati prošnje in kako jih opremljati, bo razvidno iz sledečih navodil:

a) Služba.

Ko ima učiteljski izpričalo zrelosti v rokah, prosi za začasno službo. Tej prošnji naj priloži edinole zrelostno izpričalo. — Za službo naj prosi vsakdo tem hitreje, kajti kdor prej pride, navadno prej melje.

Kdor prosi pozneje za drugo začasno službo, naj priloži tej prošnji poleg zrelostnega izpričala tudi dekret o podelitvi prve, oziroma

vseh dotedanjih služb, in pa morebitno izpričalo o obisku kakega učiteljskega tečaja, ali kako pohvalnico. — Prosilci za začasne službe naj navadno ne vlagajo prošenj za take službe, ki so razpisane za stalno nameščenje. Ako pa imajo že učno usposobljenost, naj ne odlašajo oglasiti se za stalno službo.

Za tako službo je priložiti prošnji: 1. izpričalo učne usposobljenosti (zrelostnega ni treba); 2. izpričala o posebnem usposobljenju (drugi jezik, godba, obisk učiteljskih tečajev itd.); 3. pohvalnice; 4. zdravniško izpričalo o fizični sposobnosti za učiteljski poklic (izda ga uradni zdravnik); 5. vse dekrete o dotedanjem službovanju.

Začasne službe podeljuje c. kr. okrajni (mestni), stalne pa c. kr. deželni šolski svet.

b) Preizkušnja učne usposobljenosti.

Dokazati je z vsemi dotedanjimi službenimi dekreti, da ima prosilec najmanj 20 mesečno učno prakso, brez všteti glavnihi počitnic. (Odlok nauč. minist. 29. aprila 1911, št. 15.226.) — Kdor te dobe nima popolnoma dovršene, naj se ne oglašja za preizkušnjo, ker mu je ne dovolijo. Prošnji za preizkušnjo se mora priložiti tudi izpričalo zrelosti ter opis življenja in omike.

Navesti je tudi, pred katero izpraševalno komisijo in za kateri učni jezik želi biti usposobljen.

Prošnja se naslovi na c. kr. okrajni (mestni) šolski svet.

c) Starostna doklada.

Pismene prošnje za to doklado ni treba vlagati. (C. kr. dež. š. sv. 23. januarja 1903, št. 4540.) To stvar oskrbi šolsko vodstvo; toda prinesiti mu je za prvo doklado vse do takrat prejete dekrete o stalnem nameščenju ter znanitne pohvalnice. Za vse naslednje doklade pa prvi dekret o stalnem nameščenju, nakazilo zadnje starostne doklade in v dotični, za to doklado določeni dobi, prejete pohvalnice. Če si v tej dobi službeni kraj izpremenil, moraš (z dekreti) dokazati, da si vso dobo služboval nepretrgoma na javnih šolah.

Za starostno doklado se smeš oglasiti, ko je potekla polna določena doba.

Odločuje tu c. kr. okrajni (mestni) šolski svet.

č) Nagrada.

Nagrada se dovoli le onemu, ki dokaže, da mu jo je oblast res dolžna dati. Kdor vlagja prošnjo za nagrado, naj se sklicuje na tozadevni razpis višjega oblastva ali pa na poročilo šolskega vodstva.

Suplenti (suplentke) dobivajo nagrado za dobo supliranja (najmanj 8 dni), a če so suplirali neposredno pred sklepom šolskega leta nad štiri tedne, se jim nakaže nagrada nadalje za vse sledeče glavne počitnice, in sicer v isti višini kot začasnim učiteljem.

Nadurni pouk (obveznost 30 tedenskih ur, za voditelja vse ure v lastnem razredu) se nagradi po določenih razpisa c. kr. dež. š. sv. z dne 29. aprila 1880, št. 737, z ozirom na dobo nadurnega pouka. — Najbolje je priglasiti zahtevo za nagrado osebno pri vodstvu šole.

Nagrado za kmetijski pouk, ženska ročna dela in za pouk v drugem deželnem jeziku prisodijo šolska oblastva v vsakem slučaju posebej.

Prošnje je treba nasloviti na c. kr. deželni šolski svet.

d) Ustanova (Metelkova) ali vrtnarska podpora.

Kdor je vesten in marljiv učitelj v šoli, obenem pa tudi uspešno poučuje kmetijstvo na pravilno obdelanem šolskem vrtu, naj prosi za ustanovo ali podporo. — Prošnjo priporoči c. kr. okrajni šolski svet; če pa imaš še kako drugo tozadevno pohvalnico, ne bo škodilo, če jo priložiš. Reševanje teh prošenj spada v delokrog deželnega šolskega sveta.

e) Sprejem v učiteljski tečaj.

Nadaljnja naobrazba je učitelju gotovo potrebna in uprav ta namen imajo učiteljski tečaji.

Če torej čutiš potrebo in se želiš udeležiti takega tečaja, prosi za sprejem potom šolskih oblasti ali pa neposredno pri vodstvu tečaja ter sporoči, zakaj želiš biti sprejet itd. — Ko si prejel sprejemno listino, pa prosi tudi za podporo ter priloži dokaz, da si že sprejet v tečaj. Če ti dopusta šolska oblast ni sama dovolila, moraš prositi tudi za dopust ter zopet dokazati, da si sprejet, oziroma tudi da imaš že dovoljeno podporo.

f) Denarna podpora.

Kdor hoče dobiti denarno podporo, mora dokazati, da jo resnično potrebuje. Taka dokazila so: zdravniška izpričala in računi, lekarniški in pogrebni računi itd. — Poleg tega pa je treba navesti vse službene in postranske letne prejeme ter dokazati, da z ozirom na (številno) družino itd. s temi dohodki ni mogoče pokriti izrednih stroškov v bolezni, smrti itd. (C. kr. dež. š. sv. 7. junija 1901, št. 1535.)

Pripominja pa se, da na merodajnem mestu stroškov za obleko, živila, stanarino in druge take potrebščine ne štejejo med uvaževanja vredne razloge, kadar dele podpore, še manj pa se ozirajo na enostavno opazko: »S to plačo ne morem izhajati.«

Prošnje sprejema c. kr. deželni šolski svet.

g) Dopust.

Do 3 dni dopusta sme učiteljem (učiteljicam) dovoliti vodstvo šole na ustno ali pismeno prošnjo, toda vselej je utemeljiti tako prošnjo z opravičljivim vzrokom. Voditelju dovoli dopust krajni šolski svet. — Vsak tak dopust mora vodstvo šole nemudoma naznaniti c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, ki mora pravočasno vedeti, če kje ni pouka in kdo nadomešča v kakem razredu.

Daljše dopuste dovoljuje c. kr. okrajni (mestni) šolski svet; opira se na priloge, ki dokazujejo, da je res treba dopusta. — V boleznih zadostuje, da se sklicuješ na ustno ali pismeno izjavo zdravnika, toda to drži le začasno, kajti končno potrebo dopusta ugotovi uradni zdravnik, ki ga določi šolsko oblastvo. — Le v slučaju, da dotični prosilec zaradi bolezni ne more z doma in ni blizu uradnega zdravnika, sme napraviti zdravniško izpričalo drug zdravnik; toda kakor hitro prosilec toliko okreva, da more iz službenega kraja, je treba, da ga preišče uradni zdravnik. (C. kr. dež. šol. sv. 17. januarja 1911, št. 8345 ex 1910, oziroma 30. novembra 1911, št. 7228.)

h) Upokojenje. — Posmrtnina. — Pokojnina za vdovo in vzgojnina za otroke.

Ko je učitelj dopolnil zakonito službeno dobo in hoče prositi za pokoj, priloži prošnji vse svoje dekrete (o stalni in začasni službi, ker se všteta tudi 2 leti pred stalnim nameščenjem), pa dokaz o zadnji starostni in opravljeni dokladi. — Razne pohvalnice, ki jih kdo ima, so tudi umestne pri tej prošnji.

Kadar bi pa učitelj rad že prej zaprosil pokojnino, se pa mora poleg tega opirati na zdravniško izjavo, če je res bolan. Šolsko oblastvo mu potem določi uradnega zdravnika, ki preišče prosilca in na podlagi tega se ukrene, kar se zdi oblastvu primerno.

Če učitelj umrje, dobi vdova ali drugi dediči četrletno plačo pokojnika kot posmrtnino.

Poleg tega pa dobi vdova (če je pokojni njen mož služil stalno 10 let) pokojnino, in sicer 40% zadnje moževe vštene letne plače, t. j. temeljne plače, starostne in opravljenne doklade. Kakor hitro ima vdova pravico do pokojnine, dobe tudi otroci vzgojnino, in sicer vsak $\frac{1}{5}$ prej omenjene pokojnine, toda vsi skupaj vendar ne več kot sama mati, kajti pokojnina in vzgojnina ne smeta presežati 80% vštene plače moža-očeta.

Ob smrti je gotovo treba hitre pomoči, toda oblastva store svoje le tedaj, če imajo tozadevno vlogo v rokah. Zato se je treba urno pobrigati in vložiti prošnjo, ki se ji naj priloži: mrtvaški list, poročni list, krstni listi vseh živih nepreskrbljenih otrok (zadostuje tudi »družinska pola«, potrjena isti čas od pristojnega župnega urada), zadnji službeni dekret, dokazilo o zadnji starostni, oziroma tudi opravljeni dokladi in slednjič potrdilo, da sta zakonska živeła skupaj.

V prošnji je navesti prihodnje bivališče upokojenca ali vdove, da oblastvo na pravem mestu nakaže izplačilo. Če otroci še študirajo, naj se to tudi navede.

Prošnje za pokojnino itd. sprejema c. kr. deželni šolski svet.

i) Znižana voznina na železnici.

Obrniti se je uradnim potom (torej po šolskem vodstvu) na pristojno oblastvo, namreč za c. kr. državne železnice na ravnateljstvo v Trstu,

za južno pa na Dunaj, ali — v slovenskih pokrajinah — na prometno nadzorništvo te železnice v Trstu, odkoder pride hitrejša rešitev.

V vsaki taki prošnji naj se pove povod vožnje, vzrok prošnje ter navede, za kateri razred, na kateri progi, in če želimo dobiti znižanje za tje in nazaj ali samo na eno stran.

j) Vojaške zadeve.

Po dovršeni zrelostni preizkušnji mora učiteljski kandidat urediti tudi vojaške zadeve. Kdor hoče služiti kot enoletni prostovoljec, mora to pravočasno javiti, in sicer ob nabornem času okrajnemu glavarstvu, drugače pa naravnost okrajnemu dopolnilnemu poveljništvu.

V dotični prošnji naj navede polk, pri katerem želi služiti, in čas nastopa. Priloži pa naj: 1. šolsko izpričalo; 2. vstopnico (dobi se pri c. kr. okrajnem glavarstvu, oziroma v avtonomnih mestih na magistratu); 3. krstni list; 4. izkaz o družini (napravi ga župni urad); 5. npravstveno izpričalo (izda ga županstvo, oziroma abiturientom šolsko ravnateljstvo); 6. očetov reverz, da bo sina vzdrževal, če misli služiti ob lastnih stroških.

Kadar kdo želi prestaviti določeno mu vojaško (orožno) vajo na drug čas, naj vloži svojo utemeljeno prošnjo po pristojnem županstvu pri c. kr. okrajnem glavarstvu (oziroma na magistratu).

Vojaški predpisi pa se sploh pogosto izpreminjajo, zato je najbolje, da v vsakem slučaju iščemo pojasnila pri c. kr. okrajnem glavarstvu (domobranski evidenčni oddelek) ali pa neposredno pri c. kr. okrajnem dopolnilnem poveljništvu.

* * *

Vse prošnje na oblastva morajo biti kolkovane, in sicer z enkronskim kolkom vsaka pola; vsaka priloga mora imeti kolek za 30 vinarjev. Nekolkovane ali premalo kolkovane prošnje ali priloge povzročijo trikratne stroške. Priloge se pridenejo prošnji, ki se zveže, da ostane vse skupaj, ko potuje akt iz pisarne v pisarno.

Končno naj opozorim še na to-le uvaževanja vredno zadevo: Ko dobivamo razne oblastvene dekrete, nakazila, plačilne naloge finančnega oblastva itd., te stvari kaj radi zavržemo; toda taki spisi niso brez pomena v našem gospodarstvu. Večkrat se pripeti, da hoče oblastvo kako pojasnilo ali pa zahteva celo kako plačilo, ki je bilo znabiti že pred leti poravnano; če imaš dotične listine pa jih predložiš, je stvar uravnana, drugače pa imaš sitnosti, ali pa morda še plačila.

Fort. Lužar:

Iz dušeslovja otroških let.

Pregled zgodovine človeštva nam kaže, da so se svoj čas bolj brigali za razvoj in napredek človeka v moški dobi, manj pa so se ozirali na mlajša in še manj na otroška leta. Vsak narod in vsaka vladajoča stranka je le želela, da si pridobi vpliv na odrasli svet, malo pa je mislila na pogoje boljšega in stalnejšega naraščaja. Zato imamo iz zgodovinskih poročil malo znanja o vzgoji, o gojencu samem; pedagoški svet dolgo ni prišel do kaj boljše jasnosti o otroški naravi in nje pravem pomenu za prihodnost. Edino Cerkev je po svojem poklicu in po svojem socialnem delovanju vzprejela tudi otroka v svojo oskrbo ter sestavila potrebna vzgojna navodila za njegov dušni in telesni blagor. V zadnjih desetletjih pa z veseljem opazujemo, kako stopa povsod tudi zanimanje za otroka, združeno s temeljito vedo, po vsem svetu v ospredje, kako se sklicujejo kongresi in druge pomenljive prireditve za dobrobit, negovanje in varstvo otroka. Pomenljivo je tudi, da imenuje znana švedska pisateljica Ellen Key svojo knjigo o otroku »Stoletje otroka«.

Z rojstvom pride otrok pod vpliv zunanje sveta in njegove podedovane moči se morajo hitro privaditi razmeram okolice ter pokazati zadostno moč ali sprejeti celo trd boj za življenje med zunanjim svetom. Starši otroku sicer pomagajo, da se razvije do primerne telesne in duševne samostojnosti, a večinoma je odločilna tudi njegova lastna moč, da more premagati razne neprilike, preden prične hoditi, govoriti, in preden minejo leta do šolske dobe.

Otroška leta imajo ljudje, ki so učkali starost, navadno v milem spominu; v teh »blaženih letih brez težkih nadlog« je našel Slomšek svoj »veselja dom«. Krasno nam riše svoja brezskrbna, in seveda zelo srečna otroška leta pesnica Carmen Sylva — rumunska kraljica Elizabeta.¹ »Ozrimo se vendar natančno na lastno mladost in doživljaje, pa bomo razumeli, kako globoki in neizbrisni za vse čase so otroški spomini. Dozdeva se mi, kakor bi v bajnokrasnem cvetličnjaku iskala najlepše cvetlice ter jih povijala v šopke, in sicer v toliki množini, s toliko sladkimi vonjavami in v tako nepopisni krasoti, da se bojim kaj pokvariti s trganjem in s tem izkazovati premalo spoštovanja delu božjih rok.«

Zelo podrobno in mojstrsko je okrožje svojih prvih let opisal Goethe² ter se je med drugim vprašal: »Kdo more izraziti popolnost svojih otroških let po njih vrednosti? ...«

Na otroško dušo in otroško duševno obzorje pa obrača posebno pozornost otroško dušeslovje. Dušeslovje preiskuje pojave in vztrajnost spomina, zavesti, vrste in združevanja predstav, pazljivost in sprejemanje predstav, bistvo volje in domišljije, razuma in drugih zvez ali

¹ V časniku »Mode von heute« (Frankfurt a. M. 1906) z naslovom »Mein Penatenwinkel«.

² »Aus meinem Leben«, 2. Buch. — Goethe se je veliko zanimal tudi za otroke; o tem je Muthesius spisal knjigo »Goethe als Kinderfreund«.

razmer med dušo in telesom. Vsega duševnega delovanja pa učenjaki dandanes ne opazujejo samo ločeno kot pravo, iz modroslovja izvirajoče dušeslovje (psihologijo), temveč v zvezi z naravoslovjem telesnih organov (fiziologijo), ter nazivljejo oboje tudi fiziologično psihologijo ali psihofiziko. Otroško dušeslovje so posebno marljivo proučevali v Severni Ameriki, n. pr. Stanley Hall. Amerikanec dr. Fr. Tracy nazivlje v svoji knjigi o otroškem dušeslovju¹ čute »duri v mesto človeške duše«.

Pri otroku nadvladajo prva leta čuti ali premoč telesnega življenja nad duševnim. V teku mesecev in let se ta premoč zmanjšuje; nasprotno pa narašča duševna energija in se razvija polagoma z razvojem telesa v stanovitnejšo duševno obliko in do — vsaj delno — nadvlade duše nad telesom. Prva leta otrok še nima izkušenj, nezmožen je za notranje resno duševno delo ter je tudi zelo izpremenljiv v svojih željah. Igračice — čimbolj so preproste — so njegovo prvo pazljivo delo in vsakdanja okrepčujoča potreba.

Svoji okolici se otrok v prvih letih jako prilagodi, to opazujemo posebno pri obeh najvažnejših čutih, pri vidu in sluhu. Samemu vrišču, samemu ropotu se otrok tako privadi kakor lepo donečim glasovom, vendar pa še veliki otroci dajo včasih prednost ropotu. Opazovalci otrok vedo o tem marsikaj povedati.² Štirimesečnega otroka v moji družini je soproga slučajno nesla v podstrešno sobo; otrok je tako iz srca jokal, ko se je kroglj sebe ozrl, da ga je morala nesti v navadno sobo, in takoj je bilo vse dobro; oblekla je slučajno tudi obleko druge barve, ali pa posteljo nanovo pogrnila, a pri vsaki izpremembi je nepokojno jokal, dokler ni zopet videl prvotne obleke.

Pri novorojenčku so preiskovalci opazili, da je že ob rojstvu dokaj razvit najprej tip, jezik in ustnice. K ustom vleče vsako reč, ker usta takoj čutijo sladek ali grenek okus in so neko prvo središče otrokovega duševnega življenja. V posebno poglavje o otroku spada premišljevanje o njegovih podedovanih nagonih (instinktih). Skoraj vsi otroci imajo namreč nekaj prirojenih lastnosti in pri vseh se pojavi že v drugi polovici tega leta neko posnemanje tega, kar drugi delajo. Posnemanje izraža otrok, da mrmra in maže ali piše v kako knjigo, ako vidi, da kdo drugi to dela; pritiska pazljivo kak les, ako vidi, da mi zapečatimo pismo; imeti hoče nož, da bi tudi on rezal itd. Pripetilo se je materi, ko jo je roka bolela, da jo je prišel otročiček radostno popihat, rekoč »sedaj je pa že dobro«, ker je namreč mati njega tako tolažila, ako ga je kaj pritisnilo. Pridruži se pa kmalu tudi kaka trmica ali čmerikavost, ki jo naznanja z jokom, a tu se mora mati obzirno prepričati, v koliko je jezica utemeljena v kaki bolehnosti ali samovoljni zahtevi, ker se tu kaj lahko pripeti včasih usodepolna zmeta.

Nova doba, novo veselje nastopi za starše, ko prične in poželi otrok izgovarjati besede. Te — posebno samostalnike — rad podvo-

¹ Tracy-Stimpfl, Psychologie der Kindheit.

² Primeri Gaupp, Psychologie des Kindes (G. Teubner, Leipzig 1908).

juje. Vsak glas mu je dober in vsakega jezika bi se privadil ali priučil. Pri svojih otrocih sem opazoval¹ in opazovanja drugih se strinjajo v tem, da otrok ne ostane dolgo pri besedah, temveč začne kmalu vezati pojme in govoriti ali pripovedovati v stavkih. V drugi polovici drugega leta pa tako živo narašča zmožnost govorjenja, da vsega ni mogoče popisati.² Z govorom ali darom jezika se razni vtisi na čute še bolj združujejo v predstave (asociacija), se bolj jasno razločujejo po razumu in bujnejše po domišljiji, ki dobiva vedno večji obseg ter je neizčrpen vir za vsako slovstvo in umetnost.

Kajpada pridejo pri prvi izreki tudi zelo smešni in popačeni izrazi na dan, a dokazujejo že nekaj sledi o prvem razvoju človeških jezikov, ker se otročje besede včasih v družini tudi starejšim tako dopadejo, da se nekaterih stalno oprimejo. Ko se otrok privadi pravilnejše izreke, vprašuje rad »kaj in zakaj«. Ta doba zvedavih otroških vprašanj je kaj zanimiva in nikakor ne popolnoma nezmisljena, ker tiči v njej dostikrat globoka in nepričakovana duhovitost. V tem času naj starši ne jemljejo s samimi nestrpnimi ukazi poguma otroku ter ga naj ne podijo malomarno in osorno kot »nadležnega« ali »neumnega« od sebe, pač pa naj smatrajo ta radovedna vprašanja, to vedoželjnost za važno vzgojno sredstvo ter naj se potrudijo, da otroku ljubeznivo, dobrohotno in primerno razumljivo odgovarjajo. Tu se tudi približajo trenutki, ko bi bilo neumestno, če bi se nedolžnim otrokom pripovedovale dolge strašljive pravljice in moralično slabe ali pohujšljive povesti, da se v mlada in rahla otroška srca ne vseje plevel, ki ga pozneje ni več mogoče odstraniti. Pisateljica George Eliot pa svari, da ne bi preveč z otrokom govorili, oziroma ga vedno izpraševali, ker »napravimo s tem iz njega nestvor, ki je brez spoštovanja in ljubezni.«

S tretjim letom se pojavlja samozavest, da govori otrok »jaz, moj, meni«. Igranje postaja bolj pomenljivo, pridno dela in radovedno iztika z »vso dušo«; ne straši se slučajnih zaprek in nevarnosti, samostojno tekmuje med drugimi in možgani hočejo vedno več svojega dela; željno posluša povestice, a razum in volja dobivata s pričetkom sedmega leta nekaj utrjenih navad. V šolski dobi pa narašča veselje za splošno dobro in resnično, do prejšnjih igrač je manj veselja, pač pa raste zanimanje za praktične opravke. Nima pa še npravne umerjenosti in zato se še telo vselej radovoljno ne podvrže višjemu duševnemu stremljenju.

Otroško dušeslovje podaje razne zanimivosti, če primerjamo razne zmožnosti pri dečku in deklici. Pri dečku je volja močnejša; on ljubi velike napore, je samostojnejši, brezobziren, neubogljiv, uporen in zanemarja svojo zunanost; a deklica je v vsem bolj mirna ter ima več

¹ Zaradi zanesljivosti podatkov sem vpletel več svojih domačih slučajev. — O svojem sinu Wolfgangu je Preyer spisal dnevnik »Die Seele des Kindes« (Leipzig, 6. Aufl. 1904). Lepe podatke o svojih otrocih je izdala Pavla Lombroso, nemški prevod: Goldbaum, »Das Leben der Kinder« (Leipzig 1909).

² Pesnik Schiller pravi: »Was kein Verstand der Verständigen sieht, Das übet in Einfach ein kindlich Gemüt.«

sočutja do drugih, Deček misli globokeje, a deklica hitreje in zanesljiveje. Ideali deklic so lepota, lepo vedenje in lepa zunanost, pobožnost, a dečka resničnost in pravičnost. S temi posebnostmi pa ljudje iz svojih izkušenj le splošno označujejo otroke; ko pridejo šolska leta, pa opazimo pri njih še druge neenake kali, ki deloma nagibljejo k dobremu, deloma k slabemu.

Prezreti tudi ne smemo raznih otroških bolezní (n. pr. škrlatinka), ki puste več ali manj stalno sled (slaboumnost) ter ovirajo normalno duševno pazljivost in s tem zadržujejo in uničujejo nadaljnji pouk. Iz pomanjkljivosti kakega čuta sklepamo na neko pomanjkljivost duševnega življenja, ter je kaj resničen Juvenalov izrek, da prebiva v zdravem telesu zdrava duša. Značilna je otrokova naravna živahnost, ki pomaša, da odklanja ali odvaja bolečine in hitro pozabi toliko nezgod, ter se tako utrdi in veselo vzdrži pri zdravju. Pri slabotno rojenih, pri ljubljenskih-edinčkih, ali od prav starih, nerazumnih ljudi vzgojenih otrocih se zanimljejo dandanes zdravniki za živčne bolezní ali histerijo.¹ Navadno je to bolezen razdražljivih, razvajenih in mehkužnih otrok, ki se jim vsaka malenkostna želja le prehitro izpolni in se jim nikoli ni treba kaj premagovati ali kaki reči se odreči. Taki otroci — navadno iz boljših družin — potrebujejo krepkejšo in smotreno vzgojo z zaupljivim ter vzpodbudnim vodstvom. Resnica je pa tudi, da je velika množina najboljših mislecev izšla iz nižjih stanov, kar dokazuje, da niso bili v otroških letih preobremenjeni z duševnimi vtisi.

Dušeslovci preiskujejo še druge posameznosti duševnih pojavov ter zasledujejo, kako in v koliki meri učinkujejo razne zunanosti na dušo. Vse spise² in izkušnje o tem je treba pa previdno presojsati.

Najbolj častitljiv vir in temelj smotrov, dolžnosti in sredstev pa imamo v svetem pismu ali v krščanski morali, zato priporočam za sklep dva na svetopisemski podlagi sestavljena poljudna spisa, namreč »Pouk krščanskim staršem« (Fr. Bleiweis po naročilu dr. A. B. Jegliča) in »Krščanska mati« (Seigerschmied, izmed lanských knjig Družbe sv. Mohorja). Mladini pa želim, da bi ji ostale v spominu pesnikove besede:

Tvoja duša, ljubo dete,
bodi kakor lep oltar;
nanj polagaj misli svete,
grešnih misli pa nikdar.

¹ Najboljše jo je opisal Francoz Charcot. Lep kritičen sestavek o previdnem duševnem zdravljenju te bolezní (svari namreč pred razburljivim izpraševanjem in priporoča pametno dobrohotno ravnanje) je priobčil prof. F. W. Foerter v »Österr. Rundschau« 1913 s. 117 (Psychoanalyse und Pädagogik).

² Izmed mnogih spisov o otroškem dušeslovju omenjam še: Ament, »Die Seele des Kindes«, Kosmos, Stuttgart 1906; Dekker, »Naturgeschichte des Kindes«, Stuttgart 1908. Znan in posebno z ozirom na apercipijo v šolski dobi prirejen je spis H. Schreinerja: »Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja« (Slov. Šol. Matica 1903). Za posebno mladinsko skrb pa opozarjam na spis: Fr. Milčinski, »Praktična vzgojna skrb« (Pedagoški Letopis 1911). Mladinski spisi in zborniki pa imajo nanizanega obilo poučnega in zabavnega gradiva iz otroškega življenja.

—ž:

Resnica o Schillerjevi smrti.

Na Dunaju izhajajoči tednik »Sonntagsglocke« je objavil lani 9. novembra sledečo zanimivost:

»Dne 10. novembra bodo proslavili častilci največjega nemškega pesnika Friderika Schillerja njegov rojstni dan. Schiller je bil vseučiliški profesor, svetnik weimarskega dvora in ljubljenec narodov. Cesar Franc mu je podelil plemstvo, weimarski državni minister Goethe mu je bil prijatelj. Kljub temu je bil ta tako proslavljeni mož pokopan kot kak samomorilec, kot človek, ki ga je pobrala kuga — v tihi nočni uri. Nekaj krojaških pomočnikov je bilo naprošenih, da so ga zagrebli. Weimarski župan Schwabe, poseben častilec Schillerjev, je mogel samo to doseči, da je bilo navzočih še nekaj posebnih ljubljencev Schillerjevih, ki so ga nesli na svojih ramah do grobišča. V preprosti krsti je ležalo njegovo truplo, ki je bilo pokopano v skupni jami z drugimi mrličii. Noben duhovnik (Schiller je bil protestant) ni bil navzoč. Brez petja in godbe, v tišini nočnega miru je bil položen k počitku največji nemški pesnik.

Vsakdo bo nehote vprašal, zakaj niso poskrbeli dvornemu svetniku in profesorju dostojnega pogreba; kaj se je bilo zgodilo? Bil je luteranski konzistorialni svetnik Günther, ki je kot najvišji organ weimarske verstvene občine tako ukrenil. Pa zakaj? Da takoj razodenemo: luteranska verska nestrpnost do vsega, kar je katoliškega in infernalno sovraštvo protestantovskih pastorjev do katoliške Cerkve je provzročilo tak pogreb.

Schiller je pripadal protestantovski verski občini; v rodni hiši je bil strogo verstveno vzgojen. Kot mlad mož pa je zašel v nevero; toda seme dobrega v njem ni bilo zadušeno. V poznejši dobi se mu je luč vere jela zopet svitati in jel je bolj po katoliško pesnikovati, kot marsikak katoliški pesnik. Schiller je bil filozof tudi kot pesnik; in njegovo modroslovno znanje ga je nagibalo na verstveno pot, h katoliški Cerkvi. Brez premoženja, ni hotel vagati svoje službe, ki bi jo bil gotovo izgubil, ako bi se bil priznal za katoličana. Schiller je radi tega ob koncu svojega življenja čisto na tihem vpričo katoliškega duhovnika, ki je bil v civilni obleki navzoč pri njegovem pogrebu, molil katoliško veroizpoved ter bil sprejet v katoliško Cerkev. To je vzrok, da se je fanatična luteranska verstvena oblast tako obnašala.

Malo mesecev nato se je dvignil po vsej Nemčiji vihar razburjenja in nejevolje radi tega nestrpnega ravnanja. Rektor Weigel (Rezenj), ki mu je bil prestop Schillerjev v katoliško Cerkev znan, je potem vso stvar javnosti pojasnil. «

Katehetsko gibanje.

Novi člani »Društva slov. katehetov«. Čl. gg.: Dr. Ažman Ciril, katehet in profesor drž. gimn. v Novem mestu; Šusteršič Fran, kaplan v Prečini; Vrankar Josip, župnik, Dobrava; Šelih J., župnik, Sv. Kunigunda n. P.; Govekar Fran, prefekt v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu.

Profesor veronauka na ljubljanskem moškem in ženskem učiteljišču je postal č. g. dr. Jožef Demšar, dosedaj profesor v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Marljivemu sodelavniku »Slov. Učitelja« in odborniku našega katehetskega društva iskreno častitamo ter mu želimo obilo sreče in božjega blagoslova v novem delokrogu.

Zaključna katehetska konferenca druglega semestra, dne 3. junija, je bila šestdeseta, odkar deluje »Društvo slovenskih katehetov«. Po kratkih naznanilih društvenega tajnika o notranjih agendah je sledil poučen referat profesorja dr. Pernè-ta, ki nam je očrtal nazore svetovnoznane kanonika P. A. Sheehan-a kot vzgojitelja.

Ime Sheehan-ovo je zaslovelo pred 10. leti, ko je spisal zanimivo knjigo »Moj prvi kaplan«. To in njegova naslednja dela so ga seznanila z vsem izobraženim svetom. Sheehanovi spisi so važni tudi v vzgojnem oziru. Ako bi se kdo lotil, da bi iz njegovih spisov izbral vse, kar bi služilo vzgoji ter bi to sistematično uredil, bi bilo to lepo in hvaležno delo. Sheehan je tudi sam še posebej spisal drobno vzgojno knjižico z naslovom »Kako se izobraziti značaj«. Svetnik dr. Pernè je kratko in pregledno obrazložil misli te knjižice.

Sheehan poda najprej definicijo značaja. Značaj je moralna podstava našega življenja, dušna posebnost, ki se tvori iz treh elementov: 1. Podedovanje. 2. Okolica (milje). 3. Vzgoja (v ožjem pomenu besede).

1. Če govorimo o podedovanju, nimamo v mislih samo telesnih lastnosti,

marveč tudi duševne vrline ali pa slabosti: razna nagnjenja in inklinacije za krepost pa tudi za zlo. Vse ima na razvoju značaja velik vpliv, še bolj pa: 2. Okolica, milje, v katerem človek živi. Nepopisno moč na značaj imajo zlasti starši, knjige, zgled okolice itd. Že pregovor pravi: »Zgled je šola človeštva«. Predvsem pa odločuje zgled staršev. 3. Odločilno moč na vzgojo značaja ima seveda vzgoja, bodisi fizična, umska ali moralna (vzgoja volje).

Sheehan-u imponira kolikortoliko že fizična* vzgoja n. pr. špartancev. — Pri umski vzgoji ima pred očmi dijake. Ti naj bi iskali stika ne samo z umetniki dotičnega naroda, ampak seznaniti bi se morali z vsem, kar ima svet velikega.

Za moralno vzgojo, za vzgojo volje navaja Sheehan te-le tri pripomočke: Spoznavanje samega sebe, spoštovanje samega sebe, kontrolo nad seboj.

»Spoznavaj samega sebe« — ta rek je že tisoče let star. Kdor sam sebe ne spozna, se bo lotil del, ki jih ne zmore, se bo vsiljeval na mesta, ki ni zanje. Spoštovanje samega sebe, lastnega telesa, spada kot važna tangenta k vzgoji volje. Nekateri telo preveč spoštujejo na škodo duše. Pravo merilo daje sv. apostol Pavel z besedami: »Krotim svoje telo in ga devljem v sužnost...«, potem pa pristavi: »Ali ne veste, da ste tempelj Sv. Duha...« — Za vzgojo volje najvažnejše pravilo pa je kontrola nad seboj, premagovanje samega sebe.

Gosp. predavatelj je dodal še nekaj Sheehanovih misli o temperamentu Ircev, ki so v mnogem oziru slični Slovencem. Irce se namreč ne ravna po pravilu »In medio tutissimus ibis«, ampak zajašejo radi v ekstreme. Tudi pri nas radi pretiravamo. — Sheehan zaključuje svojo vzgojno knjižico z lepimi nauki za življenje, za katero nas čaka odgovornost: Življenje ni igrača!

Pri razgovoru je priporočal profesor dr. Levičnik Sheehanove knjige, ki

imajo res mnogo dobrih vzgojnih misli, katerih drugod ni zaslediti. Tako n. pr. poudarja Sheehan, kolike važnosti je za vzgojo, če se vcepi mladini čut spoštljivosti. O tem sledi prilično posebna razprava.

Katehetska imenovanja. Za gimnazijskega kateheta v Kranju je potrjen č. g. dr. J. K o t n i k, dosedanji suplent. — Drugo katehetsko mesto na ljubljanski realki je podeljeno profesorju veronauka na realki v Idriji č. g. Andreju P l e č n i k u.

Izpit za srednješolske katehete. Zadnji čas so skoraj po vseh škofijah proglasili naredbe in predpise, ki določajo pogoje za katehetske kandidate na sred. šolah. Ordinariat v Krakovu je nedavno objavil tozadevne zahteve, ki so povečem podobne predpisom po drugih škofijah. Bistvene določbe so sledeče:

a) Kandidat se more prijaviti za izkušnjo še-le, ko je tri leta deloval kot dušni pastir, ali pa kot katehet, in sicer pet mesecev pred določenim terminom za preizkušnjo. Ordinariat sam presoja, če se aspirantu dovoli delati izpit, ali ne:

b) Izpit obsega domačo nalogo, pismeno nalogo pod nadzorstvom in ustmeno preizkušnjo. — Snov za domačo nalogo izbere strokovni profesor iz stroke, ki jo kandidat sam določi. V poštev pride ali moralka, ali dogmatika ali pa cerkvena zgodovina. Profesor predloži ordinariatu tri vprašanja; izmed teh se eno določi kot domače delo za kandidata, ki ima za to 4 mesece na razpolago. Ako naloga ne ustreza, se kandidat odkloni.

c) Naloga v klavzuri je trojna: iz dogmatike, moralke in pa ekshorta. Za vsako nalogo ima kandidat poltretjo uro časa.

d) Ustmena preizkušnja obsega poleg dogmatike, moralke in zgodovine še katehetiko in pedagogiko. Doktorji bogoslovja napravijo izpit iz pedagogike in katehetike; zahteva se tudi ekshorta.

Spričalo ima trojno označbo, ki kaže, da je kandidat prav dobro, dobro, ali pa zadostno sposoben.

Odlikovanje. Za stolnega kanonika ljubljanskega je cesar imenoval č. g.

Ignacija Nadrah-a, špirituala in kateheta notranjih uršulinskih šol v Škofji Loki. Novemu kanoniku, ki je tudi odbornik »Društva slov. katehetov«, iskreno častitamo.

Peticija. Hrvatski katehetje ljudskih in meščanskih šol so vložili sledečo prošnjo na hrvatski sabor:

1. Katehetom naj se poleg splošnega povišanja, ki ga bo deležno vse učiteljstvo, doda k temeljni plači toliko, kot znese ena petletnica.

2. Število tedenskih ur naj se zniža na 21; vsaka nadura se nagradi s 70 kr., oziroma na meščanski šoli z 80 kronami.

3. V petletnice in v službene prejemke se všttevajo vsa leta, ki so jih preživeli katehetje kot dušnopastirski pomočniki, ako so v tem času poučevali na kaki javni šoli.

Prošnjo sta podpisala v imenu katehetskega društva predsednik dr. Stjepan Čukac in tajnik dr. Ignacij Repar.

Dunajsko katehetsko društvo je doseglo, da se je nižjeavstrijskim definitivnim veroučiteljem prisodila enaka plača, ki jo imajo meščanski učitelji. Povečajo se jim torej temeljni prejemki, stanarina in triletnice. Dunajski katehet bo po 35 letnem službovanju brez vseh sitnosti postavnim potom prejel 6800 K pokojnine.

Katehetske beležke.

Še enkrat za »Zdravo Marijo«.¹

I. Res je, da je splošno potrjena in dovoljena oblika »češčena«, vendar moli nemalo duhovnikov od nekaj »zdrava«. To obliko je uporabil tudi sedanjí ljubljanski knezoškof v svojem molitveniku in neki svetogorski pater frančiškan mi je povedal, da je rajni nadškof Jordan potrdil rabo besede »zdrava«. V »Cerkvenem molitveniku« pa imamo le obliko »češčena«.

II. Katera oblika je pravilna in upravičena? Ni dvoma, da je oblika »češčena« napačna in da le »zdrava« pomeni »Ave«. Gotovo je, da se moramo naslanjati na latinščino v vseh slučajih, ko pogrešamo

¹ S tem doneskom naj bo končano prekanje proti- in zagovornikov. Odločitev je v rokah cerkvenih knezov. Op. ured.

izvirnik. »Ave« so rekli stari Rimljani, ko so se pozdravljali, in »ave« pomeni po laško »ti saluto«, slovenski »zdravo«. Natančno izraženo! »Ave« pa ne pomeni »bodi češčena« ali »češčena«; s tem izrazom smo se le oddaljili od edino merodajnega latinskega besedila. Kar čudijo se mnogi Lahi, ki ne razumejo, zakaj prevajamo »Ave Maria« v »češčena«, »Ave regina coelorum« pa v »zdrava nebes kraljica«. Kakšna nedoslednost! Aut-aut!

III. Stari glagoliški misali imajo tudi obliko »zdrava Marija«. Dalje je dejstvo, da so obliko »zdrava« potrdili vsi poljski, češki in hrvaški nadškofje in škofje. Mi Slovenci moramo biti v izjemo! Ne le drugi Slovani, temveč tudi prekmurski Slovenci molijo »zdrava Marija«, kar so ondotni škofje potrdili.

IV. Kaj pa ljudstvo? Koder so dosledno vpeljali »zdrava«, tam ni godrnjanja. Prizadete so le nekatere žene, in to le za par nedelj, kakor so pač godrnjale in se čutile prizadete, ko so vpeljali »milosti polna«, »bлагословljena si med ženami« namesto »gnade« in »žegnana« in splošno je tudi sprejeto »kesanje« mesto »grevenge«. In slednjič: Beseda »gnada« (in mnoge druge) je vsebinsko pravilna, in vendar smo uvedli reformo, »češčeno« pa, ki je napačna, naj bi obdržali?

V. H koncu še odgovor na vprašanje: zakaj mrgoli v naših molitvenih formularjih in katekizmu toliko spak, ko imamo zanje lepe domače izraze? Vzrok je naše neumno posnemanje blažene nemščine. Katekizme so nam pripravili po večini duhovniki, ki so bili pod vplivom nemščine, mesto da bi se naslanjali na latinščino, oziroma vsaj na podlago staroslovenskih tekstov. Ko bi se bilo tako delalo, bi danes ne imeli le molitve z dobrim slovenskim besedilom namesto spak, temveč tudi vsebinsko pravilne prevode. Zgled naj sledi. V nemščino zaverovani prevajalec je preložil »Gloria Patri« v »Čast Očetu«. Popolnoma krivo! Zakaj? Ker je prevedel iz nemščine »Ehre dem Vater«. Nemci namreč imajo za »Gloria« le »Ruhm«, ali pa sploh ničesar. Ker so Nemci uporabili napačno

»Ehre«, smo morali brž tudi mi za njimi in tako imamo »Čast«. Ko bi pogledali v »Canon missae«, bi zagledali pred »Pater noster« stavek »omnis honor et gloria«. Staroslovenski misal ima »vsaka čest i slava«. Honor = čast, gloria = slava. Zatorej je pravilna oblika le »Slava Očetu«. A naš prevajalec je raje sledil Nemcem in njihovem napačnemu besedilu, mesto da bi prevedel iz latinščine in imel pred seboj staroslovenski tekst. Da ni isto slava in čast, to nam pravi dogmatika in moralka.

Šček Virgilij.

Liturgika. A. Strojova knjiga za liturgični pouk bo kmalu pošla; treba bo nove izdaje. Ker so se razni gg. katehetje izrazili, da bi bilo dobro v novi izdaji marsikaj izpremeniti, izpopolniti, oziroma olajšati, je g. avtor povabil nekaj katehetov na skupen razgovor glede preureditve. Na dveh sestankih so se povabljeni porazgovorili zlasti o najtežjem vprašanju, v kakšnem obsegu in v kakšni obliki naj bi se v novo liturgiko sprejel nauk o sv. maši in o obredih pri sv. maši. — Poudarjalo se je zlasti tudi, naj se prireditelj drži načela, da mora biti knjiga prikladna za šole, ki jim je namenjena, ter naj se z raznovrstnimi črkami loči bistveno potrebna (učna) snov od manj važne razlagalne tvarine, ki naj se sprejme v knjigo v obliki drobnega tiska. Učenje in tudi odgovori bodo šolski mladini zelo olajšani, če se snov poživi kolikor-moč z vmesnimi vprašanji.

Skupna nedeljska sv. maša za ljubljansko ljudskošolsko mladino se je deloma pričela že v preteklem šolskem letu. Nekateri zavodi pa menda še niso dobili nikakega ukaza, ker vprašanje glede časa in cerkva še ni docela urejeno. Težkoče se bodo sčasom pojavile; največja neprilika bo — kakor se kaže — v tem, ker bo katehet po vseh razredih moral izgubiti preveč dragocenega časa z različnimi zanikarneži, ki so nepokojni v cerkvi, ki zamujajo ali pa hodijo drugam k sv. maši ter se naknadno izgovarjajo z več ali manj opravičljivimi razlogi. Ako pusti vse skuoj vnemar, ne bi bilo prav, če se ukvarja z vsakim slučajem posebej, bo potratil

preveč časa. Starši splošno ne nasprotujejo, vendar pa pošiljajo pisma, ki se v njih kaže ost zoper kateheta, kakor da je on sam kriv, da morajo otroci hoditi k sv. maši v določeno cerkev, dočim imajo domačo (farno) cerkev pred nosom. Za nadzorstvo so konference doslej določile bolj pičlo število učnih moči; izkušnja bo poučila, da bo skoraj vsak razred moral imeti nadzorovalno oko.

Naizustno učenje. Sv. Cerkev zahteva, da morajo otroci poglavitve krščanske resnice in nauke ne le umevati, marveč tudi v spominu ohraniti; zato se mora mladina krščanski nauk tudi na pamet učiti. Ničesar pa ne smemo pretiravati, torej tudi ne učenja na pamet.

Vsekako se strinjamo z vsemi, ki zahtevajo, da morajo otroci posamezne stvari iz katekizma točno memorirati (temeljne resnice, božje in cerkvene zapovedi in vse, kar zahteva naš Srednji katekizem v vprašanju 26.). Tudi znanje nekaterih definicij in drugih bolj važnih vprašanj bo prišteti med tisto snov, ki jo morajo otroci znati naizust. Opozorili bi radi le na tri zle posledice, ki jih utegne pretiranost glede naizustnega učenja provzročiti.

1. Mnogo je otrok, ki so zelo nadarjeni in ki verstvene resnice prav dobro umevajo, ter imajo celo čudovito zmožnost, da zasledujejo logično zvezo posameznih naukov in resnic; uprav taki otroci pa imajo dostikrat slab spomin za izustno učenje ter se memoriranja naravnost boje. Ako jih s silo priženemo, da se morajo določene snovi brezpogojno naučiti na pamet, potem nastane v otrokovi duši (in kar je najhujše, v duši dečkovi) neka apatija do krščanskega nauka, pa tudi do kateheta. Ako najde otrok oporo tudi v starših, potem se apatija pretvori v odpor. To nasprotstvo, ki se kaj hitro porodi v otroku, preide polagoma od katekizma in kateheta na Cerkev in na cerkveno življenje sploh. Zato: Otroci naj se pač uče naizust, kolikor največ možno; toda od takih, ki se težko uče, ali pa jim naizustno učenje ne gre od rok, ker stvar umevajo, naj se zahteva

samo najnujnejše. Zahtevajmo pa strogo pazljivost in natančno umevanje, zlasti pa praktično uporabo v življenju. Zato pa je potrebno, da prestaviš katekizem v otroški jezik in da storiš uro veronauka kolikormoč zanimivo in privlačno.

2. Druga vrsta otrok je zopet čisto drugačnega kalibra. Lahko se uče, zraven so pa tako leni, da prav nič ne mislijo. Nemci jim pravijo »denkfaul«. Ako spoznajo, da je katehet zadovoljen, če le znajo nekaj na pamet oddrdati, in jih celo pohvali in obdari (dočim so drugi, ki stvar umevajo in morda celo v praksi izvajajo, grajani in kaznovani, ker nimajo zmožnosti, da bi na pamet znali!), potem se niti ne potrudijo ne, da bi zraven kaj mislili. Takim otrokom so verstvene resnice in nauki le nekaj priučenega, neumevnega, neprebavnega, kar ne prodre v notranjost srca, kaj še-le v življenje. Katehet se pa bridko moti, če misli, da je svojo nalogo dobro izvršil in da so njegovi učenci podkovani za nevarnosti bodočega življenja.

3. Na pamet naučene besede otroci kmalu pozabijo, še prej, preden so se poslovlili od šolskih klopi. Ako se nauki niso oprijeli srca, so taki otroci izpostavljeni tudi nevarnostim, da se izneverijo — krstni obljudi in sv. Cerkvi. Kolikokrat se zgodi, da pride k ženitovanjskemu izpraševanju ženin, ki je v ljudskošolskem spričalu donášal same enojke iz kršč. nauka — zdaj pa strašna nevednost v verskih rečeh! Drugi pridejo v Ameriko, v industrijske kraje, kjer jih namah pregovore tovariši, da se oprimejo njih zmot in blodenj, da celo odpadejo, zlasti če se jim nudi prilika mešanega zakona. Človek se začuden vpraša: Odkod ta nepričakovana izprememba? Odkod ta nevednost v verskih rečeh? Saj so bili vendar nekoč odlični učenci!

Seveda ne smemo vseh takih žalostnih pojavov pripisovati neprimernemu in nemodremu katehetskemu pouku, vendar pa velja tudi tu opomin: Pazimo, da ne bomo mi krivi!

Kropilniki v cerkvi naj bi bili vedno snažni in večkrat izčiščeni. V cerkvi se večkrat pometa in snaži; prah se dviga in sesede zlasti v večje kropilnike, da se na dnu nabere skoraj blato, če se vsak teden ne izmije. Človek se potem res ne upa več prekrizati se z blagoslovljeno vodo, ako se v nji nabere taka nesnaga. Na to opozoriti se zdi potrebno, ker se je že zgodilo, da se je otrokom branilo posegati s prstom v kropilnik, češ, je nevarno, da ne nalezejo kake bolezni. Sicer še ni bilo nikdar čuti in čitati, da bi se bil kdo z blagoslovljeno vodo okužil; lepo in dostojno pa le ni, če se valja blatna voda po kropilnikih.

Metoda verstvenega pouka. Da bi bili katehetje na višku sedanjih zahtev, je ogrska cerkvena oblast dala sledečo instrukcijo, ki je sprejeta v podrobni načrt za poučevanje kršč. nauka: »Da poučevanje ne bo brez načrta in tjavendan, je potrebno, da si sestavi vsak katehet za vsak razred in za vse leto primeren načrt, ki naj se giblje v okviru splošnega učnega načrta, in ki naj obsega kolikormoč določene učne enotice za vsako uro krščanskega nauka. Vsako uro krščanskega nauka izrabi katehet namenu primerno in vestno le takrat, ako določeno tvarino metodično pravilno obravnava. V metodični enotici naj ne manjka ne jasnega podavanja, ne točne razlage, ne praktične uporabe. Novo tvarino je treba združiti z že znano. Pri obširnejših oddelkih naj se z modro razdelitvijo in s polahnim stopnjevanjem preskrbi za potreben oddih, zraven pa naj se že pridobljeno znanje okrepi z vmesnimi kratkimi vprašanji. Katehet naj se sploh potruži, da pritegne otroke k sodelovanju z vmesnimi vprašanji; uporablja naj nazorila: pripovedovanje, opisovanje, izkušnje otrok, primere, podobe, risbe na tabli; varovati se je pa, da se preveč časa ne potratí s pripovedovanjem. Kateheza ni strogo navezana na spored katekizmovih vprašanj, pač se je treba ozirati na besedilo v katekizmu; vsa izpeljava naj teži za tem, da bo mogel katehet kot zaključek kateheze pokazati na besedilo v katekizmu. Uporaba bodi prak-

tična ter naj se po možnosti vjema z vajo v knjigi, ki se najde pod označbo »Pomni«. K pravilnemu pouku spada tudi sistematično združevanje in ponavljanje obravnavane snovi; ponavljanja ne kaže odlašati do konca šolskega leta, ampak je treba vsak oddelek posebej ponoviti, oziroma naj se ponavljanje vrši neprisiljeno, kadarkoli je moč že razložene nauke spojiti z novo tvarino...«

Iz vsega je razvidno, da zahteva to navodilo metodičen pouk v zmislu novejših pridobitev na katehetskem polju. Kar se tiče specialne učbe, se daje prednost razvijalni analizi, vendar tako, da se ne zahteva vselej in povsod točna izpeljava, kakršna bi bila v soglasju z monakovsko metodo.

Zgledi.

Jezusček in — deklica z grdim obrazom. (Za I. sv. obhajilo.) Legenda pripoveduje iz časa, ko je Sv. Družina bežala po puščavi v Egipet, to-le mično dogodbico: Vroče solnce je pripekalo; ni je bilo kapljice vode, da bi z njo utrujeni Jožef postregel nebeški Materi Mariji, ki je z Jezusčkom v naročju sedela na izmučeni oslici. Sv. Družina je trpela hudo žejo. V tej stiski pride nasproti preprosta deklica, ki je nesla vrč mleka. Afra, tako ji je bilo ime, je bila zelo grdega, nekútnega obraza, drugače pa dobrega, usmiljenega srca. Sv. Jožef jo poprosi, naj bi dala nekoliko požirkov mleka Detetu Jezusu; deklica rada ustrezne ter ponudi krepilne pijače tudi Mariji in Jožefu. Med tem položi Marija ljubko Dete Afri v naročje. Jezusček se oklene vratu dobre deklice ter nasloni svoj obrazek na nič kaj prikupljivo lice preseščene Afre, ki polna veselja in ganjenosti upira oči v nežen obrazek Jezusčkov; čimdalj ga je opazovala, tembolj je bila srečna.

Ko se Sv. Družina okrepeča, nadaljuje svojo pot po vroči pesečini. — Tudi deklica hiti vsa srečna proti domu. Tu si hoče svojo prašno in znojno glavo umiti v čisti vodi. Pa glej čudo! Njen poprej sicer grd obraz je bil zdaj tako lep in gladek, pa povrhu še podoben onemu ljubkemu otročiču, ki mu je dala piti in ga je imela v naročju.

Presrečna je bila Afra. Blaženost je polnila njeno dobro srce; nič je ni mikalo več na zemlji, le ono dete bi bila še rada gledala, njega bi bila rada imela v naročju . . .

»O, kako srečna je bila Afra,« utegne zaklicati marsikak deček, marsikaka deklica; »o, ko bi mogla tudi jaz vsaj enkrat ljubega Jezusčka vzeti v naročje!« Toda, ali vam ljubi Jezus ni pripravil še večje sreče, še večjega veselja?! . . . Kaj ne, saj veste; ne v naročje, ampak v vaša srca hoče predobri Jezus priti; vaš gost hoče biti, ko ga boste prejeli v sv. obhajilu. In kakor je Jezusček dobrosrčni Afri olepšal obraz, tako bo očistil tudi vaša srca čedaljebolj vseh madežev greha in vseh nepopolnosti. Vaše srce bo potem čedalje lepše in čistejše, čedaljebolj podobno nebeškemu Detetu. Čimvečkrat boste prejeli odzduvanje Jezusa, tembolj boste hrepeneli, da bi le njemu dopadali. »Marien-Glöcklein«.

Globoka verska vzgoja v rodbini † **Franca Ferdinanda.** Nekí visok cerkveni dostojanstvenik, ki se je mudil neposredno pred odhodom prestolonaslednika in njegove soproge v Sarajevo v krogu njegove družine, pripoveduje, kako je kneginja Zofija, najstarejša hčerka pokojnikova, rekla z ozirom na bližnje slovo svojih staršev: »Jaz bom v tem času vsak dan prejela sv. obhajilo pri sv. maši in bom molila k božjemu Zveličarju za vaju, dokler se zopet srečno

ne vrnete.« Vesel otrokovih besed se je obrnil † prestolonaslednik k prelatu, rekoč: »Sedaj še bolj umevam upravičenost odredbe sv. očeta, ki se tiče pogostnega sv. obhajila otrok.« Ta dogodek priča o globoki verski vzgoji v rodbini † prestolonaslednika Ferdinanda. — Vsemodri Bog je sicer drugače ukrenil ter dopustil v nam neumljivi previdnosti, da se starša nista več vrnila živa; toda prepričani smo, da je nenadna smrt zadel obadva dobro pripravljena, saj sta malo popred (na praznik presv. Srca Jezusovega) z vso družino vred pobožno prejela sv. zakramente.

Nesreča v sreči. Kočar Franc Riemer v Laudnu je meseca decembra 1913 zadel glavni dobitnik razredne loterije v znesku 90.000 K. Navidezno miren se je podal v Weipert (obmejno mesto na Češkem, ob vznožju Krkonoškega pogorja proti saški deželi), da bi v ondotni banki dvignil denar. Dobitek so mu izplačali v papirnatem denarju. Prišedši domov, se je zaklenil v sobo; ko so domači čez nekaj časa pogledali v sobo, so opazili, da Riemer ob goreči sveči sežiga bankovec za bankovcem. Mož je od prevelike sreče znorel! Preden so mogli preprečiti nadaljnje uničevanje tisočakov, je mož sežgal že za 47.000 K bankovcev. — Doslej je Riemer s svojo številno družino živel v velikem pomanjkanju.

Denar ne prinese vselej sreče.

Učiteljski vestnik

Kondolenčno in vdanostno izjavo o priliki pretresljive smrti nadvojvode Franca Ferdinanda in njegove soproge Zofije je podala tudi »Slom. zveza«, in sicer po zastopnikih gg. I. Jegliču, Lavtičarju in Adolfu Sadarju. Predsednik eksccelencia baron Schwarz je deputacijo prijazno sprejel ter obljubil, da bo poklonstvo in izraz vdanosti sporočil na najvišje mesto.

Iz odborove seje »Slomškove zveze« dne 6. julija. Sklene se, da se vrši letošnji občni zbor »Slomškove zveze« v četrtek dne 3. septembra (po končanih

duhovnih vajah) v Ljudskem domu v Ljubljani.

Spored:

1. Sv. maša v stolnici ob pol 10. uri.
2. Pozdrav predsednika in poročila društvenih funkcionarjev.
3. Predavanje profesorja I. Modica.
4. Volitev enega odbornika, namesto gosp. Iv. Štruklja, ki se je kot c. kr. šolski nadzornik odpovedal odborništvu.
5. Samostalni predlogi, ki jih je treba pravočasno (vsaj en teden poprej) vročiti g. tajniku.

Po zborovanju prijateljska družba in kosilo na vrtu hotela »Union«.

V Slomškovo zvezo so bili sprejeti gg. in gdčne.: Bezljaj Franica, učiteljica v Semiču; Križaj Karolina, učiteljica, Dolenjaves pri Senožečah; Janša Angela, učiteljica, Jarše-Mengeš; Koželj Ludovik, nadučitelj v št. Petru pri Novem mestu.

Izključita se dve članici.

Pet prošenj za sprejem je bilo odklonjenih, ena prošnja se je odložila na poznejši čas.

Izreče se zahvala č. g. svetniku Juriju Kōnigu, župniku na Vinici, za naklonjeni dar v znesku 100 K.

Novi šolski zakon. Kakor čujemo, bo novi šolski zakon definitivno rešen v deželnem zboru kranjskem najkasneje meseca septembra. — Ako bi se pa zadeva ugodno rešila že meseca julija, bi imel referat o novem šolskem zakonu na občnem zboru »Slom. zveze« c. kr. okr. šol. nadzornik Iv. Štrukelj.

Kdo bo kriv? »C. kr. naučno ministrstvo še ni zavzelo določenega stališča glede novega šolskega zakona«, vsled tega je odpadlo zasedanje deželne zbornice kranjskega ... Tako se je pisalo meseca junija. Presneto vendar! To se glasi podobno, kot bi se reklo: »Pa še malo potrpite, saj ste že vajeni.« Čudno, da ministrstvo ne zavzame stališča. Eno stališče menda že ima. Ako pravi »Ne morem«, naj se zakonski načrt vrne, da se popravi. Ministrstvu mora biti vendar na tem ležeče, da se učiteljstvu da, kar se je obljubilo. Ako se rešitev namenoma zavlačuje, je skoraj vnebovpijoča krivica. — V »Slovenca« je prišlo od zanesljive strani dne 30. junija to-le pojasnilo: Deželni zbor se bo, kakor vse kaže, šele v jeseni iznova pečal z deželnim šolskim zakonom. Vse prizadevanje, priti že sedaj do kompromisa z vlado, je ostalo brezuspešno. Deželni glavar je v tej zadevi bil opeotovano na Dunaju in je najintenzivneje konferiral z merodajnimi faktorji. Poudarjal je zlasti, da je nujna potreba, zadevo dokončati še pred poletnimi počitnicami, da pride učiteljsko osebje še letos do užitkov, ki jih je določil deželni zbor v svojem zakonskem načrtu.

Toda ravno tiste določbe šolskega zakona, ki so v korist ljudstvu, ne najdejo milosti pri odločujočih vladnih faktorjih. — S tem se pa onemogoča celi šolski zakon, ki mora — to je jasno stališče večine deželne zbornice — dati predvsem ljudstvu samemu, ki šole plačuje, več pravic v šolskih zadevah. Avtonomna uprava dežele, ki nosi ogromna šolska bremena, zahteva po vsej pravici primeren vpliv na šolstvo v interesu ljudstva. Vpliv krajnih in okrajnih šolskih zastopov se mora primerno razširiti. Šolski pouk se mora urediti praktično, po razmerah kraja in s posebnim ozirom na gospodarske potrebe in opravičene želje ljudstva. Vse to ni v nikakršnem, niti najmanjšem protislovju z državnim šolskim zakonom, kakor se je preuredil leta 1883. Vlada pa stoji na stališču, da morajo v šolskih stvareh imeti vse pravice državni uradniki — vsa bremena pa dežela! Na tako stališče se pa kranjski deželni zbor, dokler ima v njem kaj govoriti Slovenska Ljudska Stranka, ne bo nikdar podal. Če vlada hoče vse pravice, — naj pa tudi učitelje sama plačuje. Čujemo, da hoče deželni glavar napraviti še en poizkus, da se zadeva uredi v deželnem zboru vendarle še tekom meseca julija. Vladi nujno svetujemo, naj nikar ne tira zadeve predaleč. Tudi njena dolžnost je, vpoštevati želje in potrebe ljudstva!

Učiteljske izpremembe. V seji c. kr. deželne šolskega sveta kranjskega dne 15. junija so bili nastavljeni sledeči gg. učitelji in gdč. učiteljice: Treo Ela na Jesenicah (Gorenjsko); Mežan Rajko, učitelj v Sodražici kot nadučitelj v Banjaloki; Marn Leopold kot nadučitelj na Grosupljem; Papula Ida na Grosupljem; Hirschmann Anica v št. Lambertu; Vrhovec Stanislav, nadučitelj v Hinjah, kot nadučitelj v Logu pri Brezovici; Kaliger Emilija kot učiteljica istotam; Vilfan Andrej kot nadučitelj (extra statum) v Šmartnem pod Šmarno goro; Hladnik Leopold kot nadučitelj v Žireh; Surz Marija, učiteljica v Gor. Sušicah, kot učiteljica v Žužemberku; Koman Maks kot nadučitelj v Stranjah pri Kamniku; Podlogar Marija, učiteljica

na Telčah, kot učiteljica v Stranjah; Račić Božidar kot učitelj v Toplicah pri Zagorju; Podobnik Leopoldina v Gorah nad Idrijo; Černjač Karel kot nadučitelj v Št. Vidu pri Žilcah.

Predloge o izboljšanju učiteljskih plač so bile sprejete v hrvatskem saboru (13. junija) in v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Predlog, naj se črta določilo, da se učiteljice ne smejo mo- žiti, je bil v nižjeavstrijskem deželnem zboru odklonjen.

Učiteljstvu na Hrvatskem in v Slavoniji so se uredile plače ta-ko: Pravi (definitivni) učitelji in učiteljice javnih ljudskih šol in ženskih strokovnih šol dobivajo temeljno plačo v znesku 1400 K, zraven pa imajo pravico do 7 petletnic, ki znašajo: prvi dve po 200 K, naslednji dve po 250 K, poslednje tri pa po 300 K. Provizorični učitelji dobivajo letnih 1200 K, suplenti pa 900 K. — Pravi, provizorični in namestni učitelji imajo pravico do naturalnega stanovanja, ali pa do odškodnine, ki je za definitivne učitelje enaka stanarini uradnikov 11. činovnega razreda, za namestne učitelje in učiteljice pa znaša letnih 240 K brez ozira na službeni kraj. Voditeljem in voditeljicam je določenih za pisarniške posle letnih 100 K na dvorazrednicah, 150 K na trirazrednicah, na vseh drugih šolah pa 200 K. — Strokovni učitelji imajo 1600 K, vadniški in učitelji višjih ljudskih šol pa 1800 K temeljne plače ter pravico do 7 petletnic po 250, oziroma po 300 K, ter stanarino 10. činovnega razreda. Novi plačilni zakon stopi v veljavo 1. januarja 1915.

Naša zborovanja.

Okrajna učiteljska konferenca v Postojni je bila dne 17. junija. Navzoč je bil tudi g. okr. glavar dr. Pilshofer, ki je v daljšem govoru pozdravil učiteljstvo ter ga navduševal k vztrajnosti.

Po prelepem poročilu g. okr. šolskega nadzornika ravn. Ivana Thuma, ki je bilo polno lepih nauk in navodil, sta predavala referenta: Šolski vodja Ferdo Juvanc iz Postojne: »Sestava podrobnih učnih načrtov za risanje za posamezne kategorije tuokrajnih ljudskih

šol«; nadučitelj Janko Grad iz Košane pa: »Kako in v katerem obsegu naj se šolski vrt uporablja v šolske namene, in sicer s posebnim ozirom na sadje-rejo in pogozdovanje; dalje tudi, kako naj ga na enorazrednicah oskrbuje učiteljica«. Oba referata sta bila navdušeno sprejeta. Pri volitvi 6 članov in 6 namestnikov v stalni odbor so bili pa Slomškarji popolnoma prezrti — dasiravno jim gresta po številu članov vsaj 2 odbornika in 2 namestnika. Čujemo, da se je lista kandidatov sestavila pravično, a po gotovih »zaletelih« se je popravila na str... Najsi že bo tako ali tako, povemo pa na vsa usta: Pri prihodnji konferenci bomo povrnili bridko in z obrestmi.

Tudi običajnega skupnega obeda ni bilo, ker za Slomškarje sploh ni bilo naročeno. Menda so nas mislili izstradati. No, imeli smo se kljub temu par ur prav dobro sami med seboj. Ko so pa prihajali nekolegijalni kolegi med nas, smo se pa razšli.

II. sestanek jugoslovanskih katoliških učiteljskih abiturientov in abiturientk se vrši meseca avgusta v Djakovici. Že lanski sestanek je pričal, kako simpatijo smo uživali abiturienti med vsemi sloji. Bilo je življenje — pa bali smo se smrti; saj se našemu naraščaju stavi toliko zaprek. Poudarjam samo eno: Mi učitelji, ki imamo dolžnost, da jih vodimo, da bi jim bili kot nekako močno ozadje, se ne menimo zanje. Pa glejte, kljub temu našemu grehu: — Iz lastne moči bodo letos zborovali na hrvatskih tleh. Koliko idealizma, koliko požrtvovalnosti in umevanja! In taki fantje so vredni življenja. Tovariši, ki vam je mar naš stan in naša učiteljska organizacija, zidajte stavbo! Mi se moramo zanimati za učiteljsčnike, ne oni za nas. Kdaj je še prišel kamen k zidarju?! Zato posetimo njihovo zborovanje in obiščimo hrvatsko zemljo. Posnemajmo naše starejšine in akademike! Torej: Na svidenje! Bomo videli in poročali!

Rud. Pečjak.

Zadnji sestanek v minulem šolskem letu je imela ljubljanska podružnica dne 25. junija v knjižnični dvorani Katoliške

tiskarne. Predsednik J. Jeglič je za to priliko povabil g. urednika Fr. Terseglava, ki je v jako zanimivi psihološki razpravi »o otrplosti in oslabelosti volje« z jasno lučjo posvetil v dostikrat zagonetne pojave človeškega življenja. Najprej je g. predavatelj v daljšem razmotrivanju raztolmačil pojem abulije (otrplost volje), ki provzroča, da se tudi marsikdo, ki v šoli deluje, ne more več obvladati, da se vsak hip da voditi od malenkostnih vplivov, da nima moči premagati se, da se vda neki duševni letargiji; nato je dokazoval, kje tiči vzrok brezvoljnosti, kako se javlja n. pr. pri melanholikih, pri nevtrastenikih, pri idiotih itd.; slednjič je navajal še, kako bi se dalo raznim abuličnim bolnikom, ki so pod oblastjo hipnih trenutkov, ki so strastni in za resno delo nesposobni, ki se za nobeno resno stvar ne brigajo — pomagati.

Predavanje je bilo poučno in koristno zlasti za take osebe iz učiteljskega stanu, ki kažejo znake duševne bolehavosti, imenovane »abulia«. Ker je g. predavatelj navajal tudi pomočke zoper razne vrste abulije, ki ovirajo uspešno delovanje v šoli, bi bilo dobro, če bi se referat celotno objavil v našem glasilu.

Gorenjska podružnica Sl. zveze je imela zborovanje dne 25. junija na Brezjah. Navzočih je bilo 44 učiteljev in učiteljic ter 11 duhovnikov. Predavanje prof. dr. Capudra o versko-nravni vzgoji je vsem ugajalo.

Notranjska podružnica »Slomškove zveze« je odložila nameravani izlet v Reko, na Trsat in Opatijo radi grozne nesreče, ki je zadela vso monarhijo — na jesen.

Dne 2. julija se je zbrala skoro korporativno na postaji v št. Petru, kjer je izkazala visokima pokojnikoma zadnjo čast.

Na Belokranjskem. Podružnica Slomškove zveze novomeškega in črnomaljskega okraja je priredila 4. junija izlet v centralo Bele krajine, v Črnomelj. Izleta se niso udeležili le člani te podružnice, temveč tudi zastopniki kočevske in vrhniške podružnice. Imeli smo v svoji sredi tudi predsednika Slomškove zveze, drž. in dež. poslanca Fr. Jakliča. Na črnomaljskem kolodvoru so nas pozdravili belokranjski somišljeniki učiteljskega stanu, dež. poslanec Al. Michelčič, župnik šašelj i. dr. Obed smo imeli pri Laknerju. Vmes so se vrstile napitnice in pozdravi. Brzobjavno nas je pozdravil g. drž. in dež. poslanec Jarc. Po pozdravu predsednika novomeške podružnice Fr. Štularja nas je kratkočasil moški zbor tovarišev-učiteljev. Ko smo si ogledali mesto, smo se zbrali v župni cerkvi, kjer smo zapeli par Marijinih pesmi. Naša podružnica je bila prvo društvo, ki je pohitelo po otvoritvi nove železnice v dosedaj toli zapuščeno Belokrajino. Krasno vreme je vplivalo na razpoloženje izletnikov, katerih nas je bilo nad 70. Vsem se je Belokrajina vrlo dopadla in nesli smo s seboj najboljše vtise.

Vzgoja

Skavti. Nedavno je imel pri zborovanju dunajske Leonove družbe predavanje gimn. katehet, prof. dr. Rud. Kowarzik; pojasnjeval je pravila takozvanih skavtov (Pfadfinder) ter ustrojbo tega modernega mladinskega gibanja. V vrstah katoliških pedagogov ni opaziti preveč zaupanja do teh društev, ker so osnovana — kolikor soditi — večinoma na mednarodni in interkonfesionalni podlagi. Drugače sicer v pravih ni najti ni-

česar takega, da bi bilo treba oporekati. Za temelj skavtske vzgoje so sestavili deset zapovedi, ki se glase:

1. Boj se Boga!
2. Ohrani zvestobo cesarju in ljubezen domovini.
3. Bodi odkritosrčen in pošten.
4. Izpolnjuj zvesto svoje dolžnosti.
5. Ubogaj vse, ki si jih dolžan ubogati.
6. Bodi vljuden in pomagaj, kjer moreš; stori vsak dan kaj dobrega!

7. Bodi dober tovariš tudi takrat, ko te kaj stane.

8. Varuj in ljubi živali.

9. Bodi varčen in trezen.

10. Bodi zmerom vesel in zadovoljen, neustrašen in pogumen.

Z ozirom na pravila bi skavtskemu gibanju ne bilo ugovarjati. Zgorajšnja pravila pa more v resnici izvrševati le vnet in zvest katoliški kristjan, katerega mu je ljubezen do bližnjega, ki je kardinalna točka skavtskih pravil, s krščansko vzgojo takorekoč vlita. Zato so na Dunaju sklenili, da hočejo ustanoviti četo katoliških skavtov. V to družbo ne bodo sprejeti razposajeni, sirovi mladiči, slabi in zanikarni dijaki, enako tudi ne mladeniči, ki so, kar se verstvenega momenta tiče, mlačni in površni.

Dvomljivo pa je, če se bo ta novost v Avstriji razvila in ohranila. Morda je skavtovstvo bolj primerno za angleško in ameriško mladino, kjer je v skavtskih organizacijah združenih čez en milijon dijakov; pri nas se bo težko udomačilo, saj je še v Nemčiji komaj 50.000 članov, ki so po večini najbrž le na papirju.

Resen klic odmeva od sarajevskega zločinskega, moralnega napada ter udarja predvsem na voditelje in odgojitelje srednješolske mladine. Marsikaj se stori za dobrobit naših srednješolcev, veliko naprav se je uvedlo tekom zadnjih desetletij za ohranitev in za moralno vzgojo inteligentnega naraščaja, toda . . . Zdi se, da se dijaštvu dovoljuje le še preveč takih stvari, ki jih prezgodaj povedejo v javno življenje in v politiko. Ali jih kdo svari pred izvestnimi, pogubonosnimi časopisi, ali jih kdo nadzira ob raznih sumljivih sestankih, ali jih je treba uvajati v vse plesne in športne zabave, ali so knjižnice dovolj očiščene nevarnih smeti, ali današnje sokolstvo ne vpliva kvarno na mladinsko dušo, ali naj se še naprej prezira, če se osmeli v najožjem stiku z dijaštvom stoječa oseba v pozdrav gotovih tujcev vplesti besede: »Pozdravljam vas v srbski (!) Ljubljani«, ali katehet dobi dovolj opore, ko ustanavlja in vodi prepotrebne Marijanske kongregacije itd.? Naj bi modri in izkušeni pedagogi stopili k skup-

nemu posvetu ter dali potrebnih navodil c. kr. dež. šolskemu svetu. — Mladina je naše upanje!

Ali res? Znani poslanec, pisatelj in kritik dr. Scheicher piše v »K. bl.« z dne 30. aprila 1914 o hvalevredni vzgojni napravi, ki smo jo imenovali »lokacija« (= razvrstitev učencev po pridnosti, zasluženju in znanju) sledeče: »Lokacijo so opustili pred kakimi 25. leti; za vzrok so navedli — enako kot pri odpravi obdarovanja — „ozir na moralo in ljubezen do bližnjega. Mlad človek naj si ne domišluje, da je več kot drugi, drugi naj pa ne okuša trpkega občutka, da je manj zmožen in manj častihlepen in ambiciozen.“

V resnici pa, ali vsaj po sodbi in domnevanju mnogih, se je lokacija odpravila z ozirom na takozvane lene sinove dvornih svetnikov (Hofratssöhnchen). Ker so poslednji samo izjemoma imeli voljo do vztrajnega učenja, pa so vendar vsi hoteli študirati, dasi niso imeli pri tem nobenega pravega namena, so jih plebejski tovariši daleko prekašali v napredku. Da bi ta razlika ne bila preveč očitna, se je lokacija opustila. Kdor sedaj „zlezze“, komur se sedaj dovoli, da se sme sprejeti v bližnji višji razred, je dober dijak. Ako se ga poloti častihlepje, se ponaša celo kot velik talent, dasi se more prišteti kvečemu med one, ki so jih svoj čas imenovali „Stangenreiter“, t. j. med one, ki so „Dei gratia et professorum misericordia“ — naprej zlezli . . .

Tako Scheicher. Mož bo imel najbrž prav. Lokacija, ki ima brez dvoma krepko, pa tudi zdravo gonilno moč v sebi, naj bi se po vseh šolah zopet uvedla.

Kaznovan maltuzianist. V Waatlandu (Švica) je prejel nekdo meseca maja 1913 od ženevske tvrdke za izdelovanje higienskih in preservativnih fabrikatov, v zaprtem ovitku zloglasen katalog. Poštenjaka je to razjezilo, pa vložil tožbo radi razžaljenja časti. Sodišče v Nyonu je ravnatelju tvrdke prisodilo dva meseca zapore — največjo kazeno, ki jo zakon zahteva. Kantonsko sodišče v Lausanneu je kazeno potrdilo. Ravnatelj pošlje priziv na najvišjo inštanco — na zavezno sodišče, ter se sklicuje na svobodo tiska in verstva. Toda tudi ta priziv je bil zavr-

njen z motivacijo, da o kaki motitvi verske svobode ne more biti govora. Neomaltuzianizem spada pod zakon, ki prepoveduje pod kaznijo navajanje v zlo. Tudi izgovor glede svobode tiska ni veljal, kajti prospekti, kakršne je razpošiljala tvrdka, ne uživajo svobode tiska, ker niso nič drugega nego reklama.

Tako v protestantovski Švici. Kaj pa pri nas? ... »Vrhbosna« 1914, št. 11.

Pošta in morala. Belgijska poštna uprava je odredila, da se smejo poštno pošiljatve z opombo »poste restante« vročiti mladeničem in mladenkam izpod 18 let samo tedaj, ako pokažejo pismeno dovoljenje očeta ali njegovega namestnika, čigar podpis pa mora biti službeno legalizovan. — Kar je v Belgiji v korist javni morali in v prospeh npravstveni vzgoji, bi tudi pri nas ne škodilo.

Pravi vir — sarajevskih umorov... Deželni glavar je v svojem govoru o priliki žalne manifestacije v Ljubljani, dne 5. julija, pozival štiritisočero četo zborovalcev, naj se lotijo boja zoper brezvestno časopisje. »Naše delo« — tako je govoril — »pa mora biti tudi najostrejše odporno delo zoper one brez-

vestne elemente, ki so moralno sokrivi vsega, kar se je zgodilo... Opozoril bi v tem slovesnem trenutku na eno točko, na katero je treba koncentrirati vsa sila, in to je tisto brezvestno časopisje, katero je deloma plačano iz Belgrada, in katero pred očmi naših oblasti razdira kos za kosom glavni temelj reda, sreče in zvestobe, razdira moralčno podlago naše svete vere... Ta dogodek (v Sarajevem) zopet kaže, kakšen je učinek takšnega brezvestnega časopisja na možgane naše mladine. Dragi moji! S strahom mora človek zreti na to in se vprašati, kaj bo, če bomo mirno gledali, kako se pokvarja nežna mladina, bodočnost, up in nada našega slovenskega naroda... Možje, žene, očetje, matere — v boj proti temu nesramnemu časopisju. Nikar ne mislite, da vas to nič ne briga, ter premagajte zlasti tisto oslovsko radovednost, ki vas žene včasih vzeti tako cunjo v roke... Proč s tem časopisjem in izločite brezobzirno iz naše srede vsakega, ki kaže katerokoli popustljivost v tej smeri...«

Raznoterosti

Najvišje priznanje krščanskemu učitelju. Dne 9. maja t. l. je umrl 76 let stari br. Marès (čitaj Maré), odlični član kongregacije bratov krščanskih šol. O njegovem življenju nekaj potech. Br. Marès je ustanovitelj izvrstnih šol svetega Luka (umetniške šole za slikanje) v Belgiji. Rojen je bil leta 1838. v Sottegemu na vzhodnem Flanderskem. Oče njegov je bil velik prijatelj umetnosti in nadarjen slikar. Karel pl. Pauw — tako se je imenoval br. Marès z rodbinskim imenom — je obiskoval akademijo umetnosti v Bruselju, kjer se je takoj odlikoval z izredno nadarjenostjo; zato so se vsi njegovi znanci čudili, da se je ta odlični mladenič leta 1853. odpovedal svetu ter vstopil v kongregacijo bratov krščanskih šol. Tu so se pokazale njegove izredne spretnosti še v jasnejši luči. Po navodilu predstojnikov in gmotno podpiran od odličnih prijateljev lepe

umetnosti, grofa pl. Hemtienne in barona pl. Bethüne, je ustanovil prvo šolo sv. Luka v Gentu. Ta šola je imela pravzaprav le namen izšolati rokodelske vajence za risanje. Iz tega neznanega začetka so se izcimile sedanje svetovno znane umetniške šole »Ecoles St. Luc« — v katerih se izobrazujejo ne le umetniški rokodelci, ampak tudi slikarji, kiparji in stavbarji. Dandanes obiskuje nad 3000 učencev šole sv. Luka v Bruselju, Gentu, Turné, Lütihi, Monsu in Namiru. Čas za izšolanje je odvisen od predmeta, katerega se hoče kdo naučiti, in traja od 4—10 let. Kako zna podjetna Belgija zasluže brata Marèsa za povzdigo umetnosti ceniti, o tem nam priča njegov pogreb, katerega sta se udeležila osebno dva ministra, drugi po svojih zastopnikih, veliko število poslancev in senatorjev, zastopniki vsakovrstnih uradov in društev. Bruseljski dnevnik

»Dvajseto stoletje« je pisal v uvodnem članku o rajnem dne 20. maja: »Značaj brata Marèsa se je strinjal z njegovo vzvišeno nalogo. Jeklena volja, včasih predrzna delavnost, neupogljiva samostojnost je vzdrževala ustanovitev br. Marèsa. Njegovi učenci in znanci so imeli dovolj priložnosti, da so opazovali rahločutnost njegove plemenite duše. Izpolnjevanje umetniškega dela je bilo zanj tudi del bogoslužja. Najimnitnejša čednost br. Marèsa pa je bila ponižnost. Neštevilno del je sam izgotovil, pa pod tujim imenom jih je predal javnosti; nebrojnemu številu del je bil on duševni oče ali svetovalec. Vsi, ki so ga poznali, morajo pripoznati, da nikdar ni ravnal iz častihlepnih, sebičnih namenov.« — Izmed tisočerih sožalnic, ki so došle šolskim bratom ob smrti brata Marèsa, navedemo samo sledečo: »S v. O č e P i j X. je, ko so mu naznanili smrt br. Marèsa, izrazil svoje sožalje redovni hiši br. Marèsa ter je pohvalno pripoznal njegove zasluge za katoliško vero v Belgiji. Obenem je obljubil prositi Boga, da bi mu v večnosti vsa njegova dobra dela poplačal.« — Kardinal Merry del Val. — Sožalnice so poslali tudi kardinal Mercier, belgijski kralj, naučni minister itd. Toliko za sedaj; prihodnjič morda še kaj o delovanju br. Marèsa.

Br. A.

Počitniški tečaj Slovenske šolske Maticе v Ljubljani od 31. avgusta do všteteja 12. septembra 1914. leta je zagotovljen. Zglasilo se je zadostno število slušateljev in slušateljic, vendar pa je možna še nadaljnja priglasitev udeležencev. V to svrhu je vposlati predsedniku Slov. šolske Maticе, g. ravnatelju H. Schreinerju v Mariboru, udeležnino 20 K. Da se omogoči tudi gg. abiturientom in gospodičnam abiturientkam udeležba, je sklenil pripravljalni odbor, da plačajo ti le 5 K udeležnine. Poseben odbor bo skrbel tudi za stanovanja udeležencev. Priglašeni slušatelji in slušateljice dobé v kratkem urnik in vse podrobnosti o zanimivem tečaju. — Slovenska šolska Matica.

Abstinenca med učiteljstvom in šolsko mladino. Da bi se dognali natančni podatki o stanju popolnih, oziroma del-

nih zdržnikov od alkoholnih pijač, je najbolje, če »Učiteljska protialkoholna zveza« ustreže želji, ki je bila izražena pri zadnjem zborovanju, dne 8. aprila. U. P. Z. naj razpošlje vsako leto o božičnih ali pa velikonočnih počitnicah posebne vprašalne in poizvedovalne pole šolskim vodstvom; o priliki domače učiteljske konference se zadeva pojasni, razredniki pa nato zabeležijo v pole potrebne podatke. B.

Vrtovi v mestih podaljšajo izdatno življenje meščanov. Hampstead, vrtno mesto pri Londonu, šteje med 1000 novorojenci samo 66 slučajev smrti, dočim jih je v Londonu pri enakem razmerju 144. V nekaterih drugih mestih je razmerje tako-le: Berlin 1000:206, Breslava 1000:252, Draždani 1000:211, Monakovo 1000:266. Tu bo pa pač tudi alkoholu treba dati spričalo, da ni ostal brez moči in vpliva na potomstvo.

Deset semestrov bo trajalo odslej bogoslovno poučevanje v škofijah Fulda in Limburg.

Vseučilišče v Freiburgu se razvija izredno dobro. Poset je od leta do leta številnejši. V poslednjem semestru je bilo vpisanih 614 visokošolcev, — doslej največje število. Bogoslovna fakulteta je imela 268 slušateljev, juridična 96, modroslovna 128, naravoslovna 121. Med slušatelji je bilo 26 Avstrijcev in 26 Bolgarov.

Nazaj. V Nemčiji je navada, da se smejo učenci, ki iz kateregakoli vzroka v kakšnem glavnem predmetu ob koncu prvega četrtletja ne kažejo ne sposobnosti, ne zadostnega napredka, poslati nazaj v prejšnji razred. Ne bi bilo napačno, če bi se ta praksa uvedla tudi pri nas, saj iz prvega razreda srednjih šol tudi odslove take, ki je videti, da iz njih ne bo kaj prida.

Seksualna razjasnitev v šoli. V Sev. Ameriki so bili tudi udarili na ta boben. Vsebino dveh takih govorov so ponatili ter po pošti poslali na dom otrok. Poštar Campbell je pa izročil dva vzorca višji poštni oblasti v Washington ter dobil sledeči odgovor: »Pošiljatev potom pošte temeljem § 211. drž. zakona iz leta 1909. (§ 840. poštnih odredb) nedopustna.« In te govore, ki jih je pošta

radi umazane vsebine zavrnila, je poslušala šolska mladina!

Škoda denarja. V mestu Stettin so dognali, da izmeče ondotna šolska mladina za kinopredstave čez 100.000 mark na leto. Da so te predstave deloma brez pomena, deloma pa v estetičnem in moralnem oziru kvarne in pogubne, je umevno. To so pač nezdrave razmere. Pa če bi bile predstave tudi take, da bi se jim ne moglo ugovarjati, bi morali reči: »Allzuviel ist ungesund«.

Dijaški dom. Krščanski socialci bodo na Dunaju ustanovili dijaško zavetišče, kjer bodo visokošolci mogli dobiti ceno in čedno stanovanje ter dobro preskrbo. Glavni nagib pri tem človekoljubnem podjetju je bil ta, da bi dijaštvo odvrnilo od nevarnega pohajkovanja po gostilnah in drugih dvomljivih lokalih.

Dve novi univerzi bodo otvorili v jeseni na Ogrskem, in sicer 1 (katoliško) v Požunu, drugo pa v Debrecinu, v kalvinskem Rimu. Na obeh krajih so že imeli pravne akademije. Protestanti pri vladi so dosegli, da se bodo njihovi profesorji v Debrecinu kar inventarično sprejeli na novo vseučilišče, dočim za univerzo v Požunu ne bo veljala ista mera. Dobili so izgovor, ki se glasi: »Slovstveno delovanje katoliških predavateljev v Požunu ni na znanstveni višini!« ... Tako imajo torej tudi na Ogrskem dvojno mero. Pa so še ljudje, ki trdijo, da so verstvene zadeve na Ogrskem ugodne.

Za podporo revnim dijakom iz Nove Srbije je poslal srbski rojak Mihael Pupin, profesor na newyorškem vseučilišču, 80.000 dolarjev. S to pošiljateljstvo se je hotel Pupin izkazati hvaležnega svoji materi, ki ga je z velikimi žrtvami dala izšolati. »Prepričan sem,« je pisal, »da je v novoosvojenih srbskih pokrajinah še mnogo takih mater, zato si rad odtrgam od ust, da jim nekoliko olajšam breme ob šolanju njihovih sinov.«

Husove podobe so prepovedane po moravskih šolah. Tako je odredil deželni šolski svet v Brnu vsled prošnje ondotnih katehetov.

Katehizacija v maternem jeziku. Ogrski minister za pouk in bogočastje, baron Janković, je izdal naredbo, da se mora verstveni pouk vršiti v narodnem

(maternem) jeziku. S tem se je odpravila velika krivica na ogrskih šolah. Na tisoče otrok je bilo zaostalo v verskem in nraštvenem oziru, ker niso umevali madjarskega jezika.

Aritmetično tablo za računski nazorni pouk v šoli je izumil hrvaški učitelj Poturičić. Izum je baje važnega pomena za učiteljstvo in za otroke, ki se bodo računstva s pomočjo te table z lahkoto učili.

Zanimivo. »Hrv. škola« je objavila v zadnji številki dopis prijatelja F. iz Rusije, ki se glasi:

V selu Binağadi, pokrajina Baku, imajo rusko-tatarsko ljudsko šolo. Tatarsko deco poučuje učitelj Musulman, rusko pa neoženjen učitelj Armen, mož 30 let. Vaščani žele, da bi se učitelj oženil; toda ta izjavi, da se ne more, ker dobiva preslabo plačo. Vaški načelnik se takoj obrne do staršev tatarske dece ter prosi milodarov. Vsak učenec je donesl 2 do 5 rubljev. Načelnik izroči nabrano vsoto (250 rubljev) učitelju s pogojem, da mora, ko se povrne meseca junija s počitnic iz domačega kraja Elisareetpol, s seboj pripeljati zakonsko ženo.

Neverjetno! Nekje je bilo te dni čitati, da se je lani v Avstriji za šolstvo iz državnih sredstev plačalo 5.828.815 K, za zapore in kaznilnice pa 6.182.000 K. Potemtakem se pri nas bolj skrbi za temnice, nego za šolstvo. Ne moremo ravno soglašati z onimi, ki sodijo, da bi se v Avstriji šolstvo zanemarjalo; toda če so stroški za temnice in za kaznjence večji od stroškov za šolstvo, bo treba iskati vzroka temu nesoglasju v pomanjkljivosti krščanske vzgoje po avstrijskih šolah. Da ne sodimo napačno, nas prepričuje neki poseben klic, ki se danes tolikrat ponavlja: Postavodaja, dežele in države kličejo na pomoč — vero. Francoski narod je prvi prišel do prepričanja, kam zabrede mladina, vzgojena brez verskega pouka, vrasla brez krščanskih resnic, brez milosti zakramentov. Število mladinskih zločincev obojega spola raste v groznem razmerju. Pri nas bi se mladina po paragrafihi morala vzgajati še v krščanskem duhu, a kaj pomağa paragraf na papirju!!

Mati vzgojiteljica. Vodilne misli iz krščanskega vzgojeslovja. Priredila učiteljica? Natisnilo in založilo Tiskovno društvo v Kranju. Cena s poštnino vred K 1-50; vezan izvod K 2-.-. Strani 102.

Vsebina lepe knjižice: I. Temelj vzgoje. II. Telesna vzgoja. III. Duševna vzgoja. IV. Nравstvena vzgoja. V. Socialna vzgoja. VI. Pohabljeni otroci. VII. Čut za lepoto. VIII. Šolska doba. IX. Vstop v življenje.

Ker nam je to novo delce došlo uprav pred uredniškim zaključkom pričujoče dvojne številke našega lista, nismo mogli celotne vsebine natanko presoditi; vendar pa že površno pregledovanje zanimive in za slovenske matere prepotrebne snovi dokazuje, da je knjiga vsega priporočila vredna. Tudi zunanja oblika je lična, jezik lep in oglajen. Želeti bi bilo le nekoliko več poljudnosti v slogu, ker je knjiga namenjena preprostim dekletom in gospodinjam. — Morda bomo o tej zanimivosti pozneje še kaj več zapisali.

Vesele povesti. Zbirka slovenskih povesti, ki jo urejuje prof. J. Grafenauer, prinaša izvirne spise naših odličnih domačih pripovednikov. Tretji sešitek obsega povesti veselega značaja, in sicer: Fr. Jaklič: »Za možem« in »V pustiv je šla« ter Jos. Jurčič: »Pravda med bratoma«. — Cena 60 vinarjev. — Naroča se v »Katoliški bukvarni« v Ljubljani.

Izvestja l. 1913/14. Uredništvu so bila doposlana sledeča izvestja: IX. izvestje knezoškofijske privatne gimnazije v zavodu svetega Stanislava v št. Vidu nad Ljubljano. Vsebina: 1. Začetna poglavja iz slovenske srednješolske slovnice. Spisal profesor dr. A. Breznik. 2. Šolska poročila. Se-

stavil ravnatelj. — Učni uspeh: Izmed 342 učencev je bilo koncem šolskega leta 85 odlično sposobnih, 198 sposobnih (z dobrim uspehom), vobče sposobnih 20, nesposobnih 32 (in sicer v dveh oddelkih I. razreda 19, v dveh oddelkih II. razreda 6, v III. razredu 7). Ponavljalni izpit se je dovolil 4 dijakom; nerazredeni 3.

Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Rudolfs-wert für das Schuljahr 1913/14. Inhalt: Eine allgemeine Umkehrungsreihe und ihre Umgebung nebst einer Anwendung derselben auf die Auflösung algebraischer Gleichungen beliebigen Grades. Von Prof. M. Markič. — Schulnachrichten. Vom Direktor. — R a z r e d e n j e: Odliko je dobilo 27 dijakov, dobro sposobnih 148, splošno sposobnih 25, nesposobnih 53, s ponavljalnim izpitom 20. Nerazredeni so bili 3. — Skupno število gimnazijcev 276.

Heilmaier, Kaplan Ludwig, Stoff und Stoffquellen zu den Katechesen der 8. Knabenklasse und der Fortbildungsschulen, sowie für die unteren Klassen der Mittelschulen. München. III. Teil: Die Kirche. M 3'40; geb. M 4'-. Heilmaier je s to knjižico, kakor tudi s prvima dvema (I. Teil: Das Werk der Schöpfung; II. Teil: Das Werk der Erlösung) podal katehetom zgoraj navedenih šol lepo zbirko primernih navodil in pomočkov za verstveni pouk. Marsikaj je tu zbranega, kar bi sicer moral katehet sam iskati in sestavljati. Knjižice Heilmaierjeve mu olajšujejo delo, obenem pa so zanj nekaj podrobni načrti, ki mu kaže, kaj je aktualno za današnji čas in kako je treba te stvari obdelati. — Priporočamo.

Razpis učiteljskih služb

Na II. mestni ljudski šoli v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 19. junija 1914, pod št. 4124, popolniti mesto stalnega učitelja s sistemiziranimi prejemki. Prosilcem za omenjeno službeno mesto je pravilno opremljene prošnje vlagati po predpisani službeni poti pri c. kr. mestnem šolskem svetu ljubljanskem najkasneje do 31. julija 1914. — Zakasnelih ali pa pomanjkljivih prošenj se pri oddaji službe ne bode vpoštevalo. — C. kr. mestni šolski svet ljubljanski, dne 3. julija 1914.

Kočevski okraj: Učiteljsko mesto (za moške prosilce) na šestrazredni ljudski

šoli v Sodražici. Prošnje do 25. julija. — Učno in voditeljsko mesto za moške prosilce na enorazrednici v Osilnici. Prošnje do 6. avgusta.

Novomeški okraj: Na dvorazredni ljudski šoli v Brusnicah je razpisana nadučiteljska služba v stalno nameščenju. Prošnje je vlagati do 1. avgusta 1914.

Logaški okraj: Učno mesto za učitelja na štirirazrednici v Žireh. Prošnje do 8. avgusta.

Litijski okraj: Učiteljsko mesto na štirirazrednici v Šmartnem pri Litiji. Prošnje do 1. avgusta.

Zahvala. »Društvo slovenskih katehetov« čuti zopet prijetno dolžnost, da se kar najtopleje zahvali vsem gg. ljubljanskim spovednikom, ki so se tudi tekom preteklega šolskega leta z občudovanja vredno požrtvovalnostjo v spovednicah trudili z ljudskošolskim in srednješolskim dijaštvom. Meseci rednih šolskih spovedi so bili zanje polni hvaležnega dušnopastirskega dela. Dan zadnem so nekateri gospodje (n. pr. kano-nik Sušnik, provinc. P. Placid i. dr.)

sedeli do deset in še več ur v spovednici. Preobilni trud in navadnim ljudem neznane napore vseh teh in drugih redovnih in svetnih gospodov spovednikov bo ljubi Bog stotero poplačal.

Prihodnja številka izide 15. septembra.

Opozarjamo na notico v oddelku »Naša zborovanja«, ki napoveduje glavno zborovanje in občni zbor Slomškove zveze. — Uredništvo.

Razno. Za nadučitelja na c. kr. rudniški šoli v Idriji je imenovan c. kr. okrajni šol. nadzornik Josip Novak, ki je obenem pomaknjen v I. plačilni razred; namestno voditeljstvo je poverjeno c. kr. učitelju Rafaelu Gostiša s prejemki II. plačilnega razreda. — Pri volitvi učiteljskih zastopnikov v c. kr.

okrajni šolski svet za kamniški okraj sta zmagala kandidata »Slomškove zveze«. — Umrl je v Kranju vpokojeni nadučitelj cerkljanski. Pogreba se je udeležilo mnogo stanovskih tovarišev in tovarišic. Pokojni je bil več let član c. kr. okrajnega šolskega sveta. P. v m.l.

